

duhovno življenje 1990

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

LETO 57

MAREC-APRIL 1990

„Vstal je, kakor je rekel!“ (Mt 28, 6). To je vsebina osrednjega dogodka krščanstva, je temelj in steber naše vere.

Brez Kristusovega vstajenja bi bila naša vera prazna; v upanju bi ostali osramočeni; v smislu in cilju življenja bi bili prevarani, od vseh ljudi bi bil najbolj nesrečni, bolj pomilovanja vredni kot vsako drugo živo bitje, ki se svojega konca ne zaveda.

Toda velikonočno sporočilo odmeva skozi zgodovino vseh človeških rodov: Kristus je vstal in živi.

To bogastvo resnice oznanja Cerkev vse leto, posebej še na veliko noč. Kristus nas je s svojim trpljenjem, smrtjo in vstajenjem odrešil in preusmeril zgodovino človeštva. Ob vstalem Zveličarju ni več strahu pred propadom v nič, on je naša rešitev; ni več mesta za obup. On je naše upanje.

Jezusovo vstajenje je podoba in zagotovilo našega vstajenja in poveličanja. Kar je namreč Kristus s svojim vstajenjem uresničil na sebi, bo uresničil tudi na nas. Pečati grehov bodo raztrgani, kamen zgodovine bo odvaljen. Konec časov bo začetek večne sreče.

Vstali in poveličani Kristus je cilj človeške zgodovine, točke, v katero se stekajo vsa naša hrepenenja, središče človeškega rodu, veselje vseh src in izpolnitev njihovih teženj (CS 45, 2).

Blagoslovljene praznike vstajenja, globoko osebno, družinsko in občestveno doživetje velikonočne skrivnosti vam želi

DUHOVNO ŽIVLJENJE

Pastirsko pismo slovenskih škofov za postni čas 1990

I. ČASI SO SE SPREMENILI — SPREMENITI SE MORAMO TUDI MI

Dragi bratje in sestre!

Po stari navadi Vam Vaši škofje po svoji službi kot učitelji vere in življenja po veri želimo spregovoriti pastirsko besedo za naš čas.

Po vsem svetu, posebno pa v vzhodnih evropskih deželah, kakor tudi pri nas, doživljamo močno spremenjene čase. „Časi so ljudje“, je zapisal že sv. Avguštin. Ljudje oblikujemo čas. Dobri ljudje ustvarjajo dober čas, slabi ljudje slabega. Naš čas se je močno spremenil. Nastaja nov svet. Ni še povsem jasno, ali bo svet vedno večje demokracije, medsebojnega sporazumevanja in spoštovanja človekove svobode in njegovih pravic, ali pa nasilja in krivic. Za nas kristjane je jasno, da je tudi nad svetom, ki nastaja. Gospodar Kristus, kakor govori duhovnik na veliko soboto, ko zarisuje križ v velikonočno svečo: „Kristus včeraj in danes, začetek in konec. Njegovi so časi in vekovi.“ Če so bili pri nas po zadnji vojni vojni časi hudi, so vendarle tudi ti časi bili Kristusovi časi. Cerkev se v preizkušnjah in trpljenju očističuje, postaja bolj pri-

pravno orodje, bolj prepričljiv zakrament odrešenja. Tako moramo v luči vere gledati na desetletja, ki smo jih preživeli, in z veliko vero v Gospodarja zgodovine, Kristusa, gledati naprej. Ko močno doživljamo spremembe v družbi na vseh področjih, nikoli ne smemo zgubiti izpred oči te osnovne resnice, tudi če so človeški vtisi drugačni.

Zdaj je čas, da se zavemo, kje smo in kaj moramo storiti, da bo prišlo do preporeka našega verskega, družinskega, narodnega, kulturnega in vsakršnega drugega družbenega življenja.

Človek je po zadnji vojni postal plen raznih ideologij in napačnih pogledov na svet, ki so ga oddaljili od pravih vrednot.

Brezglavo tekmovanje v pridobitništvu je vodilo v hlastanje po vedno novih gmotnih dobrinah. Prva posledica tega so vedno večja nasprotja med bogatimi in revnimi deželami in v posameznih družbah nasprotja med bogatimi in revnimi sloji. Tako postajajo bogati vedno bolj bogati, revni pa čedalje bolj revni in nimajo niti najnujnejšega za življenje.

Druga posledica sodčnega pridobitništva in hlastanja po imetju in užitku pa je onesnažena in zastrupljena narava. Neodgovor-

no izkoriščanje narave je pripe-
ljalo do resnega ogroženja narav-
nega ravnotežja in s tem člove-
kovega bivanja na zemlji. Toda za-
radi zastrupljanja ne umirajo sa-
mo drevesa, umira tudi človek, ki
je v svojem napuhu in lakomno-
sti podrl ravnotežje, ki ga je Bog
kot Stvarnik položil v naravo.

Pri nas pa smo šli kristjani še
skozi druge preizkušnje. Bili smo
potisnjeni na rob družbe. Vredno-
te, ki smo iz njih in zanje živeli,
v javnosti velikokrat niso bile
vrednote. Dogajale pa so se še
hujše stvari. Materializem, ki je
veljal za uradno ideologijo, je ve-
čina povezovala s praktičnim ma-
terializmom, ki vidi smisel življe-
nja v proizvodnji, menjavi in u-
živanju gmotnih dobrin. Kjer pre-
vlada taka miselnost, ocenjujejo
ljudje vero, življenje po veri, mo-
ralnost in duhovnost kot nekaj,
kar „se ne spleča“. Zato tudi ve-
ljajo duhovne vrednote posameznika
in verskega občestva za nekaj
nepomembnega, zaostalega in ne-
sodobnega. Celi rodovi naše mladi-

ne od otroških vrtcev do študen-
tov na univerzi so bili pod vpli-
vom materialistične miselnosti.

V takih življenjskih pogojih je
bil kristjan postavljen na veliko
preizkušnjo in pred veliko izbi-
ro. Če je hotel vztrajati v svojem
dosedanjem prepričanju in življe-
nju iz tega prepričanja, je moral
včasih plačati z izgubo poklica, z
zapostavljanjem v družbi in služ-
bi, z drugorazrednostjo in tudi
javnim posmehom. V ospredje so
stopile dvomljive in lažne vred-
note.

Ena hudih posledic vsega tega
je bil strah, ki je mnogim kristja-
nom prišel do kosti. In tega stra-
hu je še danes veliko. Pozabili
smo Jezusove besede: „Kdor bo
mene zatajil pred ljudmi, tega bom
tudi jaz zatajil pred svojim Oče-
tom, ki je v nebesih“ (Mt 10, 33).
V sedanjem spremenjenem času
pa bi nam vedno znova morala do-
neti na ušesa Jezusova beseda:
„Pogum. Jaz sem. Ne bojte se.“
(Mr 6, 50). Naj Gospod izžene iz
nas strah in nam da več krščanske

samozavesti in tudi krščanskega zanosa brez sleherne želje po samovšečnem zmagoslavju.

Gotovo ne bi bilo Gospodu po volji, če bi kristjani zdaj samozavoljno ugotavljali, kako smo imeli prav, pri tem pa bi pozabljali, da smo tudi mi na ta ali oni način soustvarjali ta svet. Saj so vanj vtkane tudi naše slabosti in naši grehi, naše nedosledno krščanstvo. Marsikaj smo zanemarili v naši družbi, da je lažje postala takšna, kakršna je danes. Še posebej bi se morali danes vpraševati, kaj smo storili v preteklosti za osnovno celico naše spremenjene družbe, za družino. Morda smo nekritično sprejemali nezdrave poglede na zakon in družino. Vse premalo smo se posvečali vsestranski pripravi mladih na zakon, mladim zakoncem in mladim družinam. In tako sedaj ugotavljamo velik razkroj v družinah, ko po večjih mestih že skoro vsaka tretja družina razpada zaradi ločitve, ko se število splavov bliža številu rojstev, ko so stari starši včasih brez večje potrebe odrinjeni v domove za ostarele, ko bi sicer s svojo življenjsko izkušnjo in nabrano modrostjo še toliko koristili družinam.

MLADE znamo hitro obsojati zaradi njihovih življenjskih napak, zaradi izgube čuta za resnično človeške in krščanske vrednote, zaradi tako pogostnih samomorov, vse premalo pa se vprašujemo po tem, kaj smo zanje storili, da bi bili drugačni. Ali smo jim z bese-

do in zgleodom približali dostojanstvo človekove osebe?

Kot sad škofovske sinode v oktobru 1987 je izšla papeževa apostolska spodbuda o krščanskih laikih, v kateri sveti oče povzema zaključke izkušenj, ki so jih prinesli škofje z vsega sveta. V tej spodbudi je tudi rečeno: „Odkrivati in omogočiti odkrivanje dostojanstva vsake človeške osebe je bistvena, v določenem smislu osrednja in zedinjujoča naloga službenja, s katerim naj se Cerkev in krščanski laiki obračajo k človeški družini. Med vsemi zemeljskimi stvarmi je samo človek, oseba, zavesten in svoboden osebek in prav zato, središče in vrh vsega, kar obstaja na zemlji“ (CS 12). Osebno dostojanstvo je največja dobrina, ki jo človek ima in zaradi nje po vrednosti presega ves snovni svet. Jezus pravi: „Kaj pomaga človeku, ki si pridobi ves svet, svoje življenje pa pogubi?“ (Mr 8, 36). V tej besedi je vključena spodbudna življenjska trditev: človekova vrednost se ne meri po tem, kar ima, ampak po tem, kar je.“

Kako naj kristjani doživljamo in pomagamo sooblikovati te spremenjene čase? „Časi se spreminjajo in mi se spreminjamo v njih,“ je govorila že stara modrost. Kadar se nas loteva bivanski strah — pomislimo na majhno napako ob černobilski nesreči — radi govorimo o apokaliptičnih časih, kakršne nam slika knjiga Razodetja, in se nam vča-

Akad. slikar in kipar France Bukovec je izdelal nove postaje križevega pota za cerkev Marije Kraljice v Slovenski vasi v Lanusu.

sih zdi, da se že uresničujejo Gospodove napovedi o koncu sveta (Lk 21, 5-19), moramo kristjani tudi v tej spreminjajoči se družbi pokazati svojo trdnost, ki izhaja iz močne in žive vere. „Stojte trdno in se držite izročil,“ nam govori sveti Pavel (2 Tes 2, 15). Ne smemo biti zbegani, pač pa se v to spreminjajočo se družbo vključimo kot koristni člani, ki vnašamo vanjo krščanske vrednote: mir, pravičnost, ljubezen, dobrotelost in odpustanje.

Naša bistvena naloga v spreminjenih časih je torej spreobrnjenje, prizadevanje za popolnost in svetost, da se tako spolnijo apostolove besede: „Vse je vaše, vi pa ste Kristusovi, Kristus pa božji“ (1 Kor 3, 23).

K temu nas kliče še posebej postni čas, ki smo ga začeli na pepelnico. S pepelom posuti bomo šli naprej vase. V sebi bomo iskali tisto, kar moramo iz sebe izrjavati, da bomo zares soustvarjalci novih časov. Vsak posameznik in vsa naša skupnost. In pri tem ne bomo pozabili, da smo za domovino dolžni tudi moliti.

II. KRISTJAN V SPREMENJENIH ČASIH

Ob pepeljenju smo slišali glas Cerkve: „Spreobrne se in veruj evangeliju“ (prim. Mr 1, 15) ali „Pomni, človek, da si prah in da se v prah povrneš“ (prim. 1 Mz 3, 19). Dvoje nam hoče povedati Cerkve na začetku postnega časa: Spomni se, kristjan, da si potreben nenehnega spreobračanja od svojih grehov in vedno bolj potreben življenjske vere v Jezusov evangelij. V tem je tvoja rešitev za sedanjí kakor za čas po smrti.

Ko je po svetu in tudi pri nas toliko razočaranj zaradi sistemov, ki so obljubljali boljši čas, imajo mnogi ljudje večji posluš za vrednote, ki jih oznanja krščanstvo. Za nas torej, ki smo se odločili živeti in širiti Kristusov evangelij, je čas ugoden in hkrati odločilen.

Opozarja nas na veliko odgovornost za to, ali bodo ljudje prek nas spoznali veličino evangelija in sprejeli njegove blagre kot krščanska ustavna določila, ali pa bodo še naprej ostali plen različnih gibanj, ki človeku obljublajo osvoboditev, v resnici pa ga puščajo praznega ali ga celo u-
sužnjujejo.

Naše krščansko poslanstvo je, da temu spremenjenemu in v prihodnost tipajočemu človeku pokažemo živ **zgled pravega Kristusa. vega učenca.** Gotovo je ena velikih ran današnjega krščanstva med nami, da smo kristjani bolj po imenu, na zunaj, velikokrat pa znotraj podobni „pobeljenim grobovom“ (Mt 23, 27). Ker smo zapomnili dva zakramenta, zakrament sprave in svetega obhajila, smo izgubili živo zvezo s Kristusom, ki je na svet prišel zato, da bi mi „imeli življenje in ga imeli v obilju“ (Jn 1, 10). Kristus je prišel med nas kot „Jagnje, ki odjemlje greh sveta“ (Jn 1, 29). Sednji čas je zgubil čut za greh in je zato zgubil tudi čut za potrebnost dobre spovedi. Spoved ni samo bolj ali manj formalno priznavanje napak in grehov, ampak je predvsem živo srečanje s Kristusom, z njegovo odrešujočo krvjo, ki nam zbriše grehe in daje novih moči. Spoved je bila v zgodovini in je še danes veliko vzgojno sredstvo duhovnega življenja. Človek s pomočjo milosti prodira vase, v svojo notranjost, odkriva slabosti in potem zahrepeni po

pravih vrednotah in po evangeliju urejenem življenju. Cerkev nam je po zadnjem koncilu dala nov obred. V skupnih spokornih opravilih bi nas rada pripravila na temeljitejšo spreobrnitev. Mnogi kristjani pa odlagajo spoved in se tako izgubljajo v krščanski povprečnosti in malokrvnosti.

Drugo, še močnejše zdravilo našemu malokrvnemu krščanstvu pa je evharistija, prejemanje obhajila. Obhajilo sodi k celostni udeležbi pri sveti maši. Kakor se po eni strani veselimo pogostnega obhajila, se pa po drugi strani bojimo, da mnogi pristopajo nekako neosebno in neprebujeno k obhajilu, ne da bi se prej pred Bogom presodili, ali smejo zaužiti „kruh življenja“. Bolj torej skrbimo za ta dva „studenca odrešenja“, za dobro spoved in za obhajilo!

Če hočemo svojim sodobnikom pokazati zgled pristnega krščanstva, nam je potrebna tudi **temeljita verska izobrazba.** Iz mnogih vzrokov so rodovi že med zadnjo vojno in po njej odraščali brez poglobljene verske vzgoje. Zato je naloga sodobnega kristjana, da bere Sveto pismo in drugi verski tisk, ki ga imamo sedaj, hvala Bogu, veliko na voljo.

Če smo svojo vernost in svoje krščansko življenje iz različnih vzrokov sramežljivo skrivali, **moramo zdaj stopiti v javnost.** Svetu moramo brez slehernega občutka manjvrednosti predočiti etične vrednote: resnico, pravico,

poštenje, delavnost in ustvarjalnost, ljubezen, zvestobo in odpuščanje. Toda vedno moramo začeti pri sebi.

K prizadevanju, da bi evangelijske vrednote spet postale del vsakdanjega življenja našega naroda, smo poklicani vsi kristjani. Pri tem je glavna teža na laikih. Božji vinograd naših laikov je življenje v delovnih kolektivih, v šolah, v kulturi. Vsakdo je poklican, da prispeva svoj delež. Velika odgovornost leži na izobražencih, ki so več prejeli in morajo tudi zato več dati.

Za nas kristjane je še posebej temeljna **krepost ljubezni do bližnjega**. Med nami bi se moral znova ponoviti čudež prve Cerkve, ko so kazali na prve kristjane in govorili: „Poglejte, kako ljubijo drug drugega.“ Takšna ljubezen mora zaživeti v naših družinah, med sosedi, v naseljih, na delovnih mestih, v šolah. Takšno življenje je kulturno v najširšem pomenu besede. Kristjanova roka se vedno dviga v pozdrav, steguje v dajanje, v spravo in odpuščanje. Oče in mati, ki hočeta biti prva kristjana, ustvarjata tople dom, v katerem je vsak otrok dobrodošel. Oče in mati za otroke molita in jih dobrohotno spremljata skozi življenje. Kristjan v vsakem človeku, posebno še v trpečem, gleda Kristusa. Že vnaprej blagrujemo čas, ko bo krščanska ljubezen imela nove možnosti, da pomaga trpečim. Karitativna dejavnost je neodtujljiva pravica in dolžnost

Cerkve in kristjana. Diakonija mora postati sestavni del našega krščanstva. Še vedno veljajo Gospodove besede: „Karkoli ste storili enem izmed mojih najmanjših bratov, ste meni storili“ (Mt 25, 40).

Današnji kristjani hočemo poudariti, da nam ne gre za oblast, pač pa hočemo biti polnopravni člani naše spremenjene družbe, soodločati in s tem služiti tako v politiki — kar je za nas skrb za javni blagor — v gospodarstvu, v uveljavljanju krščanskih načel in človekovih pravic. Izmed nas mora izginiti vsak občutek manjvrednosti. Ravnati se želimo po evangelijski, da bomo najprej iskali božje kraljestvo in njegovo pravico v prepričanju, da nam bo vse drugo navrženo, če bomo božje kraljestvo iskali v ponižni molitvi in iskrenem služenju drug drugemu. V duhu vere bomo tudi v našem svetu povsod videli delovanje Svetega Duha, ki usmerja vse stvarstvo proti novemu nebu in novi zemlji (Raz 21, 1).

Končajmo z molitvijo Cerkve: „Vsemogočni večni Bog, v tvojih rokah je usoda ljudi. Dobrohotno poglej na vse, ki nas vodijo, da se med nami utrdijo mir, blaginja in verska svoboda.“

To Vam iskreno želijo, prosijo nad Vas božjega blagoslova in Vas vse prisrčno pozdravljajo

vaši škofje

Koper-Ljubljana-Maribor,
30. januarja 1990

Križ v zaporu

Sončni žarki

Moja podzemeljska celica je bila mračna, hladna in vlažna. Svetloba je prihajala skozi dvojne železne rešetke, ki so še bolj razenčile moje bivališče. Skozi te dvojne velike in male križe sem spremljal dogodke v naravi. Srečo sem imel, da so bili skoraj vsi dolgi meseci polni sonca, čeprav ga nisem videl drugače kot na kostanjih ob cesti. Ob mojem prihodu so bili kostanji goli, prazni, kot je bila včasih prazna moja duša. V deževnih dneh so se solzili in jokali z mano. Svetle kapljice so se nabrale po vejah, počasi polzele navzdol in se po deblu spuščale na tla.

Kostanji so mi prvi naznanili pomlad. Na vejicah so se pokazale svetle svečke, ki so se druga za drugo prižigale in odpirale, da je iz njih pognalo svetlo zeleno listje. V soncu so te svečke imele izreden čar. Sonce jih je prižigalo in jim dajalo rast.

V moji celici pa ni bilo pomladi.

Tudi jaz sem si zaželel sonca, pomladnega sonca, ki bi ogrevalo mojo celico in mojo dušo. Nikdar me niso pustili na sprehod. Do dneva procesa nisem stopil na sonce. Zidovi te hiše so se tesno oklenili moje mladosti in me niso hoteli izpustiti. Zato sem si še bolj zaželel sončnih žarkov.

Na kostanjih sem videl, kako se je sonce iz dneva v dan pomikalo višje. In v moji duši je vstalo upanje. Morda bo pa le pokukalo v mojo celico? Videl sem košček Jalovnika in v jutranji zarji sem čutil, kako se sonce pomika proti vrhu.

Nekega dne sem bil nadvse otožen. Jokal sem. Mislil sem na mamo. Nekaj mi je govorilo, da je ne bom več videl. Zdelo se mi je, da je umrla in mi nočejo povedati. Žalost se je tako tesno oklenila mojega srca, da sem čutil fizično bolečino. Zdelo se mi je, da sem srečen, ker sem mogel izliti v solze vso to bridkost. Stopal sem po celici in si brisal oči.

Nenadoma se je na steni zasvetilo, zamigetalo, da me je zaščemelo v zenice. Pomencal sem si veke. Mislil sem, da je lesk solza. Sam sebi nisem mogel verjeti. Sonce je pokukalo v mojo celico. Sončni žarki so se svetlikali na steni. Skozi kostanjeve veje in liste so pronicali do mene. Mislil sem, da ponorim od veselja. Naslonil sem glavo na steno, uprl pogled v sonce, ki je vstajalo izza Jalovnika, in priprl veke. Na trepalnicah so bili sledovi solz in v teh mokrih odtenkih sem zagledal pisano mavrico, ki se je prelivala v čudovitih barvah. Sonce se je dvigalo, žarki pa so počasi lezli po steni na pod.

Sonce! Zdelo se mi je, da me je obiskal Bog.

Za jetnika v bunkerju je en sam sončni žarek kot biser, ki odtehta vse bolečine.

Žal je to trajalo le nekaj dni, vendar so ti sončni žarki ogreli mojo celico, posvetili v mojo dušo in ji prinesli tolažilni balzam.

Zdelo se mi je, da se je tudi v meni prebudila nova pomlad, ki bo

po trnju in trpljenju še lepše vzcvetela.

Križ

Sonce, ki mi je prineslo tolažbo, upanje, veselje in notranjo srečo, je s svojimi žarki pozlatilo križ mojega trpljenja. Križ je dobil nov sijaj, trpljenje novo luč. Zaželel sem si podobo križa.

Na hodniku pred bunkerjem, kjer je bila peč za centralno kurjavo, sem našel ogel in z njim začel upodabljati križ na steno. Dvigal se je nad spodnjim pogradom, pod zavetjem zgornjega, da ne bi zbadal v oči tistih, ki ga niso marali. Ni bil umetnina, toda zame je bil lep. Nastal je iz mojega trpljenja in z njega so prihajali v mojo dušo nevidni žarki, ko so sončni žarki zapustili celico.

Vsako jutro sem pokleknil predenj. Spomnil sem se tistega jetnika-umetnika, ki je z okornim žebeljem izklesal podobo trpečega Kristusa. V samoti podzemeljske ječe je nenadoma začutil, da ni več sam. Kristus je bil z njim. Na Kristusovem obrazu je upodobil vso svojo bolečino, trpljenje in stisko ter v njem našel brata, sojetnika, s katerim je delil svojo samoto.

Pred tem križem sem večkrat premišljeval. Spomnil sem se, da so ga mnogi zavrgli. Izginil je iz družin in iz mnogih src. Nekateri so ga zatajili, drugi so pljunili nanj. Tudi s poljskih znamenj in iz kapelic so ga iztrgali in položili. Zakaj vse to? Ali ni križ

znamenje krščanstva? Torej so zavrgli svoje krščanstvo! Pozabili so, da je križ ostal stoletja, ko so izginjala druga znamenja. Pozabili so, da je izginil tudi kljukasti križ, ki je bil kriv tolikšnega gorja. Tudi znamenje fašizma, snop in sekira, je izginilo. In zdaj? Kaj bodo postavili na mesto križa? Ali bodo srp in kladivo ter rdeča zvezda res osrečili ljudi ter izpolnili vrzel, ki je ali bo nastal v dušah?! Kdo bo izpolnil praznino, ki jo bodo začutili?

Nenadoma sem začutil hrepene in željo, da bi govoril o križu in Kristusu. Zazdelo pa se mi je, da ga premalo poznam, da sem ga še premalo vzljudil. Vest mi je o-

čitala, da se nisem poglobil v njegove evangelije in njegovo življenje. Kako naj bi drugim navdušeno govoril o njem, če ga sam ne poznam?! Kako bi požiral Ricciottija, Willama, Mauriaca ali Papinija, če bi jih imel! Začutil sem pravo lakoto po knjigah, ki govorijo o Kristusu. Kako bi izrabil čas! Tu pa tečejo meseci, dnevi in ure kot voda Soče in Tolminke, med katerima stoji naša slavna hiša. Možgani meljejo svoje misli in se izčrpavajo, ne da bi kaj novega dobili. Tako ostajajo le otrobi.

Spomnil sem se na križ, ki stoji na Višarjah na gričku nasproti cerkvi. Pod njim smo se zbirali v študentovskih letih. V luči in v senci tega križa smo se navduševali za narod in domovino. Ob njem smo kurili kresove, ki so ogrevali naša srca. Križ in domovina sta bila naš mladostni ideal.

In zdaj? Ali naj gradimo domovino brez križa? Brez Kristusa, ki je rekel: „Jaz ostanem z vami do konca sveta“?

Moja celica se je obogatila s križem, ki me bo spremljal v samotni žalosti in veselju. Pred njim bom izpovedoval svoje gorje. K njegovim nogam bom polagal svoje prošnje. Nadel si ga bom na rame, saj je rekel Kristus: „Kdor hoče iti za menoj, naj vzame križ na svoje rame in naj hodi za menoj.“ Morda bodo stopinje težke, morda se bom opetel, toda stopal bom za Njim, tudi na Kalvarijo.

Jožko Kragelj

(Iz spominov Moje celice)

Srečanje z vstalim Kristusom

Veselo veliko noč! S tem starim slovenskim voščilom, ki ga boste za praznik Kristusovega vstajenja sami ponavljali in ga slišali od drugih, vam v imenu slovenskih škofov in duhovnikov, diakonov, katehistinj in katehistov in vseh drugih izdelavcev v naši Cerkvi od srca želim božjega blagoslova,

miru in notranje sreče in lepega doživetja velikonočnega tedna, velike noči in velikonočnega časa. Moje voščilo velja vsem brez izjeme, slovenskim vernikom doma, v zamejstvu in po svetu, vernim kristjanom iz drugih republik in pokrajin, ki živijo med nami, in tudi vsem tistim, ki jim velikonočna skrivnost ne pomeni toliko kakor nam.

Evangelij poudarja, da je Kristus umrl za vse ljudi in vse odrešil, da bi mogli z njim priti v novo življenje. Zato je velika noč praznik vseh ljudi, zlasti pa tistih, ki trpijo zaradi bolezni, ostarelosti, osamljenosti, nasilja ali teptanja človekovih pravic. Kristusovo vstajenje pomeni konec trpljenja in zmago nad smrtjo. O veliki noči se ne spominjamo le zgodovinskega dogodka, ampak verujemo tudi v naše odrešenje. Wesela velika noč ni le redkost ob koncu postnega časa, je tudi veselje iz hvaležnosti za odrešenje.

Nihče ni bil priča Kristusovega vstajenja kot zgodovinskega dogodka, ki hkrati že presega zgodovinske razsežnosti in pomeni vstop v nov način življenja. Svetopisemska poročila govorijo le o srečanjih z vstalim Kristusom, pa še ta so tako kratka in skrivnostna, a tudi tako osrečujoča in bogata. Prinašajo mir in veselje ter odpirajo pot v novo prihodnost. Nič ni čitkov zaradi preteklosti;

vse je pozabljeno, še vse drugače, kot je pozabljena tema, ko zasije nov dan. Vstali Kristus ob svojih srečanjih napoveduje in obljublja nekaj novega, pošilja svoje učence v svet in novo prihodnost. Zares, smrt na križu in videz popolnega zunanjega poloma Kristusa. Vsega nastopa ni konec, temveč nov začetek.

Med najbolj osebna in prisrčna srečanja z vstalim Kristusom spada srečanje Marije Magdalene na zgodnje velikonočno jutro. O njem poroča Janezov evangelij (Jn 20, 11-18). Marija Magdalena, nekaj grešnica, a po svojem prvem srečanju s Kristusom posebno zvesta do spremstva ob križu, pride na velikonočno jutro navsezgodaj še v temi h grobu. Ko najde kamen odvaljen, steče to povedat Petru in drugemu učencu (Jn 20, 1-2), nato pa se vrne h grobu. Ob srečanju z vstalim Kristusom, ki se njej prikaže prej kakor Petru in drugim apostolom, vstalega Gospoda ne spozna takoj. Ko pa jo on pokliče po imenu „Marija“, ga spozna in mu reče: „Rabuni“ — to pomeni učenik (Jn 20, 16). Kar še naprej poroča evangelist Janez o tem srečanju, seveda še daleč ne more izraziti veselja in sreče, ki ju je doživela Marija Magdalena.

Morda je to srečanje Marije Magdalene z vstalim Kristusom na poseben način tolažba in upanje za nas, ki v globini svojega srca hrepenimo po takem osebnem srečanju, pa naj se tega zavedamo ali ne. Nobenega uradnega polo-

žaja in službenega mesta v Cerkvi in družbi ni treba. Ne glede na preteklost, spol, izobrazbo, starost, družinske razmere in druge okoliščine, mimo vseh vprašanj, ali smo takega srečanja vredni ali ne — odločilno je odpuščanje, dobrota in ljubezen vstalega Kristusa in njegov dar miru in novega življenja. Morda tudi mi vstalega Kristusa ne spoznamo takoj, kakor ga niso spoznali ne Marija Magdalena ne učenca na poti v Emavs. Odločilno pa je, da vstali Kristus po imenu pokliče tudi nas, nas osebno nagovori, nam da notranjega miru in veselja.

Da bi se to zgodilo čim več vernim kristjanom in tistim, ki iščejo resnico in hrepenijo po sreči, to je letos moja velikonočna želja in voščilo. Da bi se tudi vi v veri in zaupanju, v svojem srcu in v občestvu Cerkve, ob velikonočnem bogoslužju in v srečanju z dobrimi in plemenitimi ljudmi srečali z vstalim Kristusom, to je moja molitev za vas. Želim vam, da bi srečali veliko ljudi, bi vam nevsiljivo, iz globokega notranjega prepričanja in v pristnosti svojega človeškega in krščanskega življenja pripovedovali, da so srečali vstalega Gospoda in bi jim verjeli, tako da bi mogli tudi vi ponavljati drugim: Gospod je res vstal — ali kakor se glasi starorusko velikonočno voščilo: Hristos voskrese, vaistinu voskrese.

ALOJZIJ ŠUŠTAR,
nadškof in metropolit

Velika noč je središče sveta

Oznanilo, da je Bog-Jezus na velikonočno nedeljo — vstal od mrtvih, a ne, kot poganški Dioniz, da bi divjal, zapeljeval, moral, se maščeval, temveč da bi ljudi odrešil, da bi dokazal nedokončnost greha, začasnost smrti, pojmuje vsaka doba drugače. Kako naj ga razumemo danes Slovenci?

Danes smo Slovenci sredi politične prebuje; doživljamo novo pomlad naroda. Politične razmere dajejo upanje, kljub velikim nevarnostim. Samozavestni smo, ker smo premagali stalinizem, vsaj pristnega slovenskega; ker čutimo, da je mogoča na tem svetu vsaka — politično socialna — zmaga, če je (bilo) mogoče odpraviti leninistični totalitarizem.

Morda pa se premalo zavedamo, da je raven politike prekratka, nezadostna; da so vse zmage na tem svetučasne in minljive, naj so še tako močne in pomembe. Politična zmaga civilne družbe, osebnih in družbenih soboščin daje človeku le začasno smisel. Svoboda je premalo. Ko je svoboda izbojevana, se zastavi vprašanje: kaj z njo? Kako jo izpolniti? Tedaj se pokaže vsebina in smisel svobode. Ali napolnitev svobode z osebnimi užitki, oblastjo, premoženjem, angažmanom v zgolj svetnem, za cilje, ki so, v najboljšem primeru, le kulturni pomeni, le zidava nacije, kulture, solidarnostno urejene družbe? Vse to je

le tehnika. Vse to izpolnjuje potrebe človeka kot telesa, želje, sle. Vse to je podvrženo minljivosti in smrti.

Zato je resnica civilne družbe nihilizem, ki je skrit pod slehernim uživaštvom, zgolj kulturništvo, tehnicizmom, utilirativizmom, imanentizmom. Tudi razsvetljenski humanizem ne vzdrži pred smrtjo; človek kot telo je le prah in v ta prah se povrača, naj stori še tako velika dejanja; kulture — kot grška — in kraljestva — kot Aleksandrovo — se izničijo zgolj v spomin.

Slovenska literatura-kultura že desetletja prepričljivo pripoveduje, kaj je resnica liberalizma, svobode, civilnosti, če vsega tega ne napolnjuje absolutni smisel. Obenem pa uči, da so lažni smisli, psevdoabsolutni smisel — kot je bil komunizem — minili; da ne pritegujejo več.

Napočil je čas za krščanstvo, za katoliško Cerkev, za Boga. V prejšnjih stoletjih je nosila Cerkev Slovincem kulturo, vzgojo, tudi moralno in delovno; seveda tudi smisel. Slovence je spreminjala iz poganov rodovne skupnosti v kristjane in Evropejce. Danes, po izkustvu z liberalizmom in komunizmom, po 200 letih razsvetljenske in milenaristične usmeritve, ki sta postopoma in nasilno izrivali krščanstvo na Slovenskem, pa je naloga Cerkve sicer prav tako,

da pokristjanja pogane, le da se sooča z novim poganstvom: z nihilistično bitjo svobodnjaštva.

Zoper nič in smrt velja le eno zdravilo: razodeti Bog. Tudi Nietzsche, ki je resnica današnjih slovenskih postliberalcev in poststalinistov, ne pomaga; in Heidegger ne. Večno vračanje enakega pri naša zmerom novo smrt; postavlja enačaj med življenjem in smrtjo; med bitjo in ničem. Jezusova velikonočna skrivnost pa pomeni, da je Bog premagal smrt in nič. Pomlad vsako jesen umira, duša pa je večna. Bog ni umrl niti tedaj, ko je bil Jezus tri dni v grobu. Ostal je Večni Oče, ostal je Sveti Duh. In z njima tudi Kristus.

Človeštvo nima nobene druge izbire kot med smrtjo in večnim življenjem; Slovenci nobene druge kot med umiranjem zgolj tostran-

skih ciljev, vrednot, užitkov, postaj in absolutnim smislom, ki ga daje le — krščanska — vera.

Velika noč ni le osrednji dogodek cerkvenega — bogoslužnega — leta; ne le človeštva. Je središče sveta: tista točka, v kateri je Bog pokazal, da je sam večni; da je svet — človek — z njim odrešljiv; da ne vlada usoda, tragedija, enopartija, praznina. Prazno mesto je koristno in smotno, če ga razumemo kot mesto za politično udejstvovanje; kot mesto, ki ne trpi despotov. Bog pa ni despot. Je dobri gospodar. Je varuh, ki nam daje z upanjem in vero obljubo, da nas bo vodil skozi smrt tja, kjer trohljivost nima več oblasti.

Vera v velikonočnega Kristusa je edina trdna — in polna — točka, ki človeku preprečuje uničenje.

Taras Kermauner

V TOKIU SNEŽI (16. 1. 1990)

(Novoletni tango)

Aj, kako se dež v kristale spreminja,
v prave bisere, ki luč jih presinja:
vsak iz šest osi za igro oblike
v zmeraj nove, sveže zvezdnate like.

Aj, kako sneži
tiho, tiho, tiho.
Svod se k zemljici
skloni s prvim stihom.

Aj, kako so templjev strehe zardele:
s črnih voglov zrasle so rože bele,
mladi bambusi so v praznični svili,
stari bori so se v krzna zavili.

Aj, kako sneži
tiho, tiho, tiho.
Svod se k zemljici
skloni z drugim stihom.

Aj, kako žaré ob ognju ljubezni
izba, okence, blazina bolezní;
v tej svetlobi sence zdrknejo s stene,
z lica Nove Dobe nekaj koprene.

Aj, kako sneži
tiho, tiho, tiho.
Svod se k zemljici
skloni s tretjim stihom.

Vladimir Kos

PRAZNIK ČEŠENJ

Otok naš je prazničen v aprilu:
češnje se odenejo v kimóno
boljše svile kakor Salomon,
bolj privlačne kakor barv akril.

Veter pride, pridejo čebele —
kaj se jim mudi k odhodu? Ne, ne!
Rávna svod drži za slikanje.
Stari potok žubori vesel.

Vsaka pot je rožnih češenj praznik.
A Otožnost k deblu se naslanja:
saj se brž zdrobi zrcalo sanj,
dež in prah si razdelita kras...

Nekaj nas Otožnosti bo rek'lo:
„Kaj si žalostna ugasle dobe?
Božji Sin razbil je Smrti grob —
lepši svet gradí, nesmrtni vek.“

Z vek Otožnosti bo solza padla —
vsak april na deblu zaiskri se.
Veter nese jo v morjé noči,
kjer se breg nebes dotika mad.

Vladimir Kos

Verujem v stvarnika nebes in zemlje

Dejstvo, da smo tu in da je vse drugo okrog nas: zrak, voda in zemlja, rastline in živali, neznan-ska daljava veselja, lahko sprejmemo kot nekaj povsem samoumevnega. Če pa se začnemo spraševati, nas lahko postane strah, ko ugotovimo svojo majhnost v dolgi zgodovini človeštva, na majhnem planetu enega brezštevilnih sončnih sistemov. Je moje življenje, življenje človeštva, življenje na naši zemlji le kakor vžigalica, ki se vname v temnem prostoru, pa kmalu spet ugasne... in se zaradi tega nihče ne vzemirja? Je le nemala igra naključja, da so se mrtve prvine spojile v živa bitja, da se je razvilo nepregledno mnoštvo rastlin in živali in nazadnje v človeka, ki lahko govori in poje, se veseli in trpi, ki si iz svojega okolja oblikuje svoj svet? Potem bi nas konec koncev ne obdajalo nič drugega kakor brezmejna ravnodušnost zaradi hrepenenj našega srca.

Če Boga imenujemo Stvarnika, smo prepričani, da je vse, kar je, on priklical iz nič v bivanje. Hotel je materijo, in nastala je. Hotel jo je takšno, da je lahko bila prostor za življenje in da je s svojimi prvinami postala Življenje; in tako je nastalo življenje. Hotel je takšno življenje, da se lahko bogato razvija in omogoči „stvar“, ki ji bo lahko posredoval svoje življenje: ljubezen. Tako se

je razvijalo življenje, tako je nastal človek z dostojanstvom in s svobodo, da lahko ljubi. Ne obdaja nas nema ravnodušnost. Živimo po volji Stvarnika, po kateri biva stvarstvo in v njem mi. Brez nje ga bi vse potonilo v nič. On pa je hotel, da vse je. Še več: vse hoče privedi k nekemu cilju, ki ga lahko le slutimo. Tudi stvarstvo je z nami na poti in na temno-skrivnostni način zaznamovano s smrtjo. Na svoj cilj bo prišlo šele v „novih nebesih“ in „novi zemlji“, kjer je Bog — in s tem le „življenje“ — vse v vsem.

Če sveta okrog nas ne imenujemo le „narava“ ali „okolje“, marveč tudi „stvarstvo“, vpliva to na naš odnos do njega;

— Stvarstvo nam je vsem skupno; torej bi morali iz njegovega obilja vsi enako jemati. Kot posamezniki in narodi živimo zgrešeno, če si brez ozira na druge ljudi in narode lastimo življenjske prostore. Svojim zanamcem pa moramo predati tako stvarstvo, da bodo tudi oni lahko v njem živeli in se ga veselili.

— S stvarstvom naj bi skrbno ravnati prav zato, ker so nam v njem podarjene mnoge naravne močnosti za naše življenje. Gospodarji stvarstva nismo v tem smislu, da lahko z njim delamo, kakor se nam zljubi. Naloženo nam je, da čuvamo in gojimo stvarstvo kot božjo lastnino.

— Mi sami smo del stvarstva. Nismo se sami zamislili in hoteli. Stvarnik nas je hotel in svoj smisel najdemo le, če odkrijemo njegovo voljo kot hrepenenje svojega srca. Kjer pa naša volja ne išče njegove volje, postanemo tujci sami sebi.

Naše mišljenje in življenje sta prepojena s tem, da vedno bolj raziskujemo naravo in razvijamo tehniko. Ne potrebujemo več Boga za razlago bliska in groma. Nekateri menijo, da postaja vprašanje o Bogu toliko bolj odvečno, kolikor bolj izpopolnjujemo svoja spoznanja in jemljemo življenje v roke. Toda kjer so spoznali in spoznavajo Boga in Stvarnika, ni šlo in ne gre za to, da bi z njim pojasnjevali naravne pojave ali od njega pričakovali, da bo delal, kar je nam naložil: oblikoval ta svet. Če verujem v Boga kot Stvarnika, potem z vsemi ljudmi delim vero, da ima naš svet kot celota svoj temelj v dobroti božji volji in da teši naše hrepenenje po življenju, radosti in miru. Zavest božje prisotnosti je toliko pomembnejša, kolikor bolj ljudje napredujemo in kolikor močnejši so dvomi o tem, ali so vsa spoznanja in dosežki v službi človeka. Del tega je tudi spoznanje, da stvarstvo ni le za našo korist (da iz njega čimveč pridobimo), temveč nas tudi bogati, razveseljuje s svojo lepoto. Ptice na primer pojo mnogo več, kakor bi morale zaradi signalizacije svojega območja ali zaradi „snubljenja“ v času raz-

Spreobrnjenje

„Pravični“ pomenijo tiste, ki iščejo svojo popolnost.

„Spreobrnjeni grešnik“ pa tisti, ki je pripravljen iti za Kristusom, čeprav ga še marsikaj grešnega teži.

Najstrašnejše za človeka ni posamezen greh, čeprav je pred Bogom strašno zlo, ampak težko grešno stanje, grešna miselnost, bivanje v grešnosti. Resnično neizmerna nesreča je, da grešnik živi brez svetosti, izven božjega zakona, v krivičnem stanju do Boga in soljudi, v stanju laži in temi, ki je ne preseva milost.

Spreobrnjenje ne pomeni najprej odvrnitve od posameznega grešnega dejanja, ampak spremenitev mišljenja in ravnanja. Grešnik se vrne k Bogu in k vsemu, kar je Njegovega, v Očetovo hišo, k dobremu, prevzame znova božje otroštvo in njegove dobrine. „Vstal bom in pojdem k svojemu Očetu“ pomeni, vrniti se, presekati vezi, ki grešnika delajo nesvobodnega.

Prva lastnost spreobrnjenja je priznanje grešnosti, ne torej le

množevanja. Pojejo od radosti nad življenjem, za katero smo mi bili ustvarjeni in katero naj dokončno najdemo v Bogu, svojem Stvarniku.

Dieter Emeis

priznanje posameznih grehov, ampak splošno priznanje svoje hudo-
bije pred Bogom. Grešnik gre „va-
se“ kot izgubljeni sin in se vrne
domov iz pregnanstva, kar pomeni
hebrejska beseda „sub“, ki jo upo-
rablja Sveto pismo. Kristus nas
vabi domov, kamor spadamo, v bo-
žje kraljestvo. „Spreobrnite se,
zakaj nebeško kraljestvo se je pri-
bližalo“ (Mt 4, 17).

Pri spreobrnjenju ne smemo
iskati najprej sebe, svoje popolno-
sti, spreobrnjenje pomeni mnogo
več: pot od greha k življenju z
Bogom v Kristusu, kar daje spre-
obrnjenju verski in ne toliko mor-
alni značaj. Zato je tudi sad
spreobrnjenja bolj kot odpuščanje
grehov podaritev novega življenja
z Bogom. Spreobrnjenec je s Kri-
stusom umrl grehu in z Njim
vstal v novo življenje. Od tod na-
prej pa mora s Kristusovo pomo-
čjo biti čuječ pred slabim in po-
giblajati spreobrnjenje že znotraj
samega božjega kraljestva, ki je
v njem.

Pravo spreobrnjenje je vedno
tudi spreobrnjenje k Cerkvi. S
smrtnim grehom je grešnik škodo-
val celotnemu Kristusovemu tele-
su. Cerkvi, saj je kot ud tesno po-
vezan z ostalimi udi (primer: iz
zastrupljenega uda gre strup po
vseh delih telesa!). Zato mora tu-
di priznati svojo grešnost pred
predstavnikom Cerkve, spovedni-
kom, duhovnikom. Zato mu tudi
Cerkev v moči Kristusovega poo-
blastila grehe odpusti in naloži
pokoro, da popravi škodo, ki jo je

bil povzročil vsemu telesu. Kdor
ne trpi in živi s Cerkvijo po spre-
obrnjenju, se še ni spreobrnil, je
le na poti do popolnega spreob-
rnjenja. Čimbolj se nekdo potrudi,
da postane živ, dejaven in vzajem-
no čuječ član Cerkve, tembolj je
njegovo spreobrnjenje pristno in
stalno. „K njemu, živemu kam-
nu... pridite in se **dajte tudi sa-
mi vzdati** kot živi kamni v duhov-
no hišo, za **sveto duhovstvo**, da
boste darovali duhovne daritve...,
pridobljeno ljudstvo, da bi **ozna-
njali** slavna dela Njega, ki vas je
poklical v svojo **čudovito luč**...
kateri niste bili deležni usmilje-
nja, zdaj pa ste **usmiljenje dose-
gli**.“ (1 Pet 2, 4-10) Tako nam sve-
ti Peter, dobri veliki pastir in ve-
liki tajilec svojega Gospoda in pr-
vi spreobrnjenec, podeljuje tolaž-
bo in blagovest vedno odpuščajo-
čega Očeta.

Prirejeno po
dr. Štefanu Steinerju

NOVA LISTINA O SV. JOŽEFU

Ob 100-letnici izida okrožnice o sv. Jožefu papeža Leona XIII. je tudi papež Janez Pavel II. pripravil apostolsko spodbudo, ki nosi latinski naslov „Redemptoris custos — Odrešenikov varuh“. Gre za listino, ki jo je papež podpisal že 15. avgusta lani, objaviti pa jo je naročil 24. oktobra.

„Želim vam predložiti v premislek, dragi bratje in sestre, nekaj misli o možu, ki mu je Gospod izročil v varstvo svoje najdragocenejše zaklade. Z veseljem izpolnujem to dolžnost, da bi vsi bolj častili Odrešenika, kateremu je on vzorno služil.“ Tako je papež predstavil besedilo apostolske spodbude. Razdeljena je na šest poglavij: evangeljska slika; človek, ki mu je bila zaupana božja skrivnost; pravičnik-ženin; delo — izraz ljubezni; prvenstvo no-

tranjega življenja in zavetnik Cerkve v naši dobi.

Že površen pogled na vsebino pokaže, da je papež želel oči sodobnega sveta usmeriti na odrešenjsko skrivnost. „Krščansko ljudstvo naj bi vedno imelo pred očmi njegov ponižen, zrel način služenja in deležnosti pri uresničevanju odrešenja,“ pravi papež v uvodu. Poleg tega pa je očitno, da gre tudi za spodbudo Cerkvi, naj se zave svojega poslanstva. Prepričan je namreč, da bo „ponovno razmišljanje o deležu Marijinega ženina pri odrešenju pripomoglo k temu, da bo Cerkev na potovanju v prihodnost skupaj z vsem človeštvom vedno znova spoznava la lastno identiteto v okviru odrešenjskega načrta, ki je utemeljen v skrivnosti učlovečenja.“

Msgr. Anton Orehar - dušni pastir v begunskih taboriščih

**Od maja 1945 pa do marca 1948,
malo manj kot tri leta.**

Kmalu bo preteklo 45 let, odkar so se slovenskim beguncem odprla taborišča po Avstriji in Italiji. Triletno ali še daljše bivanje v njih je slehernemu vtisnilo tako žive spomine, da jih ne bo nikoli pozabil. Mnogovrstna pestrost in razgibanost življenja pa bo vse dni pričala, da so v njih živeli delavni, narodno zavedni in globoko verni ljudje.

Na teh straneh naj bo v skopih obrisih osvetljeno življenje Slovencev v begunskih taboriščih v Italiji, pa še to le v Monigo pri Trevisu, v Serviglianu in v Senigalliji, torej tam, kjer je živel in pastiroval rajni msgr. Anton Orehar, ki je umrl 7. marca 1986 v Argentini.

Monigo pri Trevisu

Monigo pri Trevisu stoji v severni Italiji, blizu Benetk in nedaleč od Padove. V njem je bilo zbirno taborišče za begunce vseh narodnosti. Tja smo se pripeljali z angleškimi kamioni iz Beljaka in Vidma 14. maja 1945. Prvi nered, ki je v taborišču vladal, je vse nekoliko potrl, toda kmalu je slovenska pridnost pripomogla, da

je bilo taborišče bolj ali manj urejeno.

Triinpolmesečno bivanje v njem je bilo napolnjeno s svetlimi in temnimi dogodki.

Med svetle trenutke smo šteli: obisk krajevnega škofa, ki je v imenu Cerkve prvi prinesel žarke tolažbe in upanja, ureditev in blagoslovitev taboriščne kapele, doma miru in molitve, procesijo sv. Rešnjega telesa, začetek otroškega vrtca, osnovne in srednje šole, nove maše sedmih slovenskih novomašnikov, proslavo 10-letnice evharističnega kongresa v Ljubljani, razna kulturna predavanja, nastanek emigrantskega pevskega zbora „Slovenija“, z dne 4. avgusta 1945, ki ga je najprej vodil duhovnik Andrej Pogačar, za njim pa dr. Julij Savelli, in še in še...

Med temnimi dogodki pa bo za vedno zapečaten novica, da so Angleži vrnili slovenske domobrance in številne druge v kruto smrt. Žalostna novica je seveda nepopisno pretresla begunce.

Sredi tega begunskega življenja je bil še ne 35-letni profesor verouka Anton Orehar. Prvi dušni pastir izmed številnih duhovnikov je bil šempetrski župnik Alojzij Košmerlj. Po treh tednih je prosil duhovnike, naj ga razrešijo te

službe. Za novega dušnega pastirja so 31. maja, na praznik sv. Rešnjega telesa, izbrali prof. A. Oreharja, ki je službo vršil do marca 1948, ves čas begunskega življenja. V avgustu 1945 ga je ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman, sam begunec, imenoval za svojega delegata slovenskih duhovnikov v Italiji.

Kot dušni pastir je moral vernike obvestiti o strašnem vračanju slovenske vojske. V silnem trpljenju je neprestano priporočal zaupanje do presvetega Srca Jezusovega in do brezjanske Marije Pomagaj. Veliko je molil in molitev stalno priporočal. Kot rojen profesor je z veliko zavzetostjo poučeval verouk v srednji šoli. Vse dni je tolažil in pomirjeval. Z njemu lastno modrostjo je vodil, usmerjal in poživljal versko življenje.

Servigliano pri Porto San Giorgio

Dne 26. avgusta 1945 smo Monigo, kraj nepozabnih spominov, morali zapustiti. Skozi Forlì, kjer smo bili nekaj dni, smo odšli v Servigliano pri Porto San Giorgio, v kraj, ki je bil podoben srednje veliki slovenski vasi.

V Serviglianu, kjer smo bili od septembra 1945 pa do 24. julija 1946, je begunsko življenje doseglo svoj višek, tako v verskem kot tudi v kulturnem, prosvetnem in vsestranskem življenju.

Slovenske šole, tako otroški vrtec, osnovna in srednja šola, ki jih je za dr. Baragom vodil ravnatelj Ivan Prijatelj, so bile na primer ni višini. **Emigrantski pevski zbor „Slovenija“** je bil občudovanja vreden. Na praznik sv. Jožefa, 19. marca 1945, je pel pred papežem Pijem XII. in v številnih rimskih cerkvah. Dne 29. oktobra 1945 je bil ustanovni dan **Slovenskega emigrantskega odra**. Ta je pripravil 12. novembra 1945 martinovanje, nato Balantičev večer, za tem miklavževanje in vrsto iger, ki so bile v tem redu: 1. januarja 1946 smo prisostvovali Vombergarjevi „Vodi“, 10. februarja 1946 Jalnovemu „Domu“, 17. februarja Gogoljevemu „Revizorju“, 24. februarja Jalnovi „Srenji“, v aprilu 1946 „Miklovi Zali“, 11. junija pa je bil na vrsti Shakespearejev „Hamlet“.

V serviglianskem taborišču smo dobili tudi **slovensko tiskano bese-**

do. Dne 6. septembra 1945 je izšla „Zedinjena Slovenija“. Bila je seveda razmnožena, na enem ali dveh listih. Izhajala je dnevno, njen glavni urednik je bil Jožko Krošelj. Dr. Jože Krivec je s 1. novembrom 1945 začel izdajati leposlovno revijo „Svet in dom“. Vsako soboto je izšel verski list „Sejalec“. Za duhovnike po begunskih taboriščih pa je bila mesečna razmnožena revija „Besede življenja“.

V taborišču je bila cela vrsta delavnic, tako mizarska, čevljar-ska, strugarska, kleparska, krojaška. Ni manjkalo frizerskega salona in ne fotografskega ateljeja. Kulturna predavanja so bila na dnevnem redu. Bilo je tudi več jezikovnih tečajev. Športno udeleževanje se je znatno razgibalo. V nepozabnem spominu je tekmo-vanje med „debelimi in suhimi“.

V tem razgibanem življenju pa ni manjkalo težav in križev. Dne 16. februarja 1946 je moral po angleški „prijaznosti“ zapustiti taborišče taboriščni predsednik dr. Stanko Žitko. Za novega predsednika je bil izvoljen inž. Avgust Vivod. Zasliševalna komisija „UN-RE“ je bila na dnevnem redu. Angleški komandant Burnell je stalno brundal: domov, domov...

Anton Orehar je kot dušni pastir ves čas spremljal begunsko življenje. Dan za dnem je vernike poglobljal v verskem življenju. Utrjeval jih je v veri z dnevnimi sv. mašami, ki so se jih številni redno udeleževali. Njegove nedeljske

pridige so bile aktualne in jasne. Lepo so potekale šmarnice. Cer-kveni prazniki so bili polni sveča-nosti. Zakramentalno življenje je bilo izredno razvito. Kot dušni pastir je bil dnevno v spovednici. Bil je vsekakor moder duhovni voditelj, ki je združeval razumeva-nje in ljubezen, dobroto in zahtevnost.

Senigallia pri Anconi

Ob koncu meseca julija 1946 smo zapustili Servigliano, pravo „slovensko vas“ v Italiji, kraj pri-srčne domačnosti, verske poglo-bitve, bogato razvejanega kultur-no-prosvetnega in družabnega življenja, pa seveda tudi večjih in manjših težav. Prišli smo v Senigallijo, v begunsko taborišče številka 9. V nekaj dneh so delavni begunci uredili kapelo, šolske prostore, pevsko sobo, tiskarno, bolnišnico in celo telovadišče.

Kmalu pa so se pojavile nove preizkušnje. Že 9. avgusta se je pojavila zasliševalna komisija. Dne 10. septembra 1946 je 29 slovenskih duhovnikov prejelo obvestilo, da morajo v dveh urah zapustiti taborišče in oditi neznankam. Po silnem razburjenju ljudi je prišlo sporočilo, da bodo odšli v begunsko taborišče v Riccione. Taborišče so pravtako morali zapustiti nekateri agilni laiki, med njimi izvoljeni predsednik inž. Avgust Vivod.

Višek trpljenja pa je prinesel 1. maj 1947. Takrat je angleški ko-

Gregorij

Antonu Orehar

duhovniku ljublj. škofije,

v Monigo - Treviso.

Štem Vasiniemu za svojega delegata v nemški
školji, da kot sak sprejmete vodstvo slovenskih
duhovnikov - beguncev in skrb za duhovniško
življenje in disciplino v nemški. Konstanov. dijakem,
tam tudi pravico subdelegiranja bodisi v služajo,
da ste sam oviran, bodisi za druga bivališča
duhovnikov ljubljanske škofije.

Upam, da bodo gospodje obravnavali z ustre-
vanjem svojega sedanjega položaja. Vem to.
odgovorno delovanje. Ikuvali olajšati in z
zgodno potepljivostjo prenašali težave be-
gunstra v radostenje. Skopji pravčnosti.

Na potu dne 1. avg. 1945

+ Gregorij Tožman

škof. ljubljanski

mandant ukazal izprazniti kapelo.
Sv. maše in vse druge pobožnosti,
med njimi tudi šmarnice, so mo-
rale biti na prostem. Najsvetejše
pa je hranil v svoji sobi dušni pa-
stir Orehar, ki je z maloštevilnimi

starejšimi duhovniki še ostal v ta-
borišču.

Kljub vsem tem preizkušnjam
pa razgibano življenje, ki je bilo
tako razvejano v Serviglianu, le ni
prenehalo. Šole so redno delovale.

Študentje so začeli izdajati svoj list, ki je nosil ime „Orač“. Igralska družina je 9. februarja 1947 uprizorila Molierovega „Skopuha“, 10. aprila Finžgarjevo „Verigo“ in potem še „Čuječega stražarja“, „Prisiljenega obupanca“, komedijo „Kar hočete“ in znova Shakespearjevega „Hamleta“.

Novi taboriščni poveljnik major Ebsworth je bil človek kulture, razumevanja in dobrote. Taboriščna kapela je znova dobila prejšnje prostore. Dijaki so uprizorili igro „Luč z gora“. Verska in druga predavanja so bila na dnevnem redu. Vršili so se razni študijski dnevi. Bilo je več športnih tekmovalj.

Taboriščni župnik Anton Orehar je z versko poglobitvijo mirno nadaljeval. S prijazno besedo je vlival zaupanje v Boga, ki nas vedno spremlja. Ljudi je navajal k molitvi, k sv. maši, svetim zakramentom in k obiskom Najsvetejšega. Sam je večkrat šel po taborišču, se srečaval z ljudmi in se z njimi pogovarjal. Zjutraj in zvečer pa je bil v spovednici. Ko pa je že vse utihnilo, si ga lahko našel pri molitvi križevega pota.

Veliko pozornost je nadalje posvetil pripravi ljudi v novi svet. Številne je poročil. Nemajhnemu številu fantov in deklet je osvetlil duhovniški in redovniški poklic. Ob neki priložnosti je dejal: „Če bi jaz danes izbral poklic, bi si izbral s prav takim veseljem duhovniškega, kot sem si ga izbral po maturi.“

NAMEN APOSTOLATA MOLITVE

ZA MAREC

Naj kristjani vedno bolj pričujemo za Kristusa s tem, da pomagamo potrebnim in gojimo v sebi duha evangeljskega uboštva.

Slovenski: Da bi se očetje ob zgledu sv. Jožefa globlje zavedali svoje vloge pri verski vzgoji svojih otrok.

ZA APRIL

Naj se v zadnjem desetletju 20. stoletja vsi kristjani združimo v prizadevanjih in molitvah, da bi tudi drugi spoznali in vzljubili Jezusa Kristusa.

Slovenski: Da bi vsi, ki obupujejo nad življenjem, našli pomoč in rešitev v Bogu in ljudeh.

Vsem beguncem je po zgledu škofa Gregorija Rožmana, katerega je bil vzorno vdan, vedno priporočal zvestobo vsemogočnemu Bogu, Mariji Pomagaj in slovenskemu narodu. Z očetovsko ljubeznijo je svaril pred brezbožnim komunizmom in pred drugimi verskimi in moralnimi zablodami.

Mirno lahko zatrdimo, da je bil moder in zvest oskrbnik božjih skrivnosti, goreč pastir, vnet pridigar, duhovnik z vsem srcem.

Alojzij Starc

Beati mortui

(Ob slovesu velikega rodoljuba in
javnega delavca prof. Božidarja
Bajuka)

Kot vnetega častilca svoje nebeske Matere ga je prav na prvo decembrsko soboto preteklega leta poklical njen božji Sin v boljše življenje.

Kadar je v desetletju pred začetkom zadnje vojne v Ljubljani umrla pomembnejša osebnost, zlasti taka, ki je bila kakorkoli povezana z ljubljansko univerzo in njenim delom, je skoro vedno pri pogrebnih slovesnostih sodeloval tudi takratni Akademski pevski zbor. Redno je ob taki priliki zapel Gallusovo „Ecce quomodo moritur iustus“ in Mendelssohnovo „Beati mortui in Domino morientes“ (Blagor njim, ki umrjejo v Gospodu).

Tega sem se spomnil, ko sem dan po novici o smrti prijatelja prof. Božidarja Bajuka v duhu hodil z množico rojakov, ki je pokojnega spremljala na mendoško pokopališče Parque de descanso. Kot svojega nekdanjega zvestega člana bi ga Akademski zbor ob slovesu gotovo na enak način počastil in se s pesmijo poklonil njegovemu spominu.

„Glejte, kako umira pravični.“ Mož, ki je z vsem srcem ljubil domovino, se izgaral za njo, trpel z njo in molil za njo, umira tisoče kilometrov daleč od nje. „Et nemo considerat“ — in nihče se ga ne spomni v domovini. Tako sem razmišljal na

dan njegovega pogreba in v tolažbo svojim mislim v duhu s pevci zapel: „Beati mortui, blagor njim, ki umrjejo v Gospodu.“

Teh nekaj skromnih besed namesto cvetke na grob in prijateljske besede slovesa ob grobu.

Ne bom pisal življenjepisa pokojnega profesorja, tudi ne našteval vsega njegovega dela za svoj narod, ki ga je ljubil, kot malokdo med nami. Rad pa bi posvetil nekaj besed prav tej njegovi ljubezni in njegovi vztrajni skrbi. Za usodo rojakov ne le v tujini, ampak tudi doma. Z njegovim srcem je prenehalo biti veliko srce rodoljuba, narodnjaka, ki je vse svoje življenje zvestobo narodu, iz katerega je izšel, izpričeval z delom, načrti in z molitvijo zanj. V tem je bil resnično občudovanja vreden in tak naj ostane kot svetel zgled ro-

dovom, ki jim je zaupana velika in težka naloga ohranjanja slovenstva z vsemi svojimi prilastki in težavami, ki so s tem zvezane.

Božidar Bajuk je bil po poklicu profesor-vzgojitelj. Pripravljaj se je za to ne le s študijem za poklicno delo, ampak tudi z izvenštudijskim delom za udejstvovanje na drugih področjih. Tako ga srečujemo že doma, potem pa vsa leta v zdomstvu kot vzornega in navdušenega pevca, pevovodjo, pevskega vzgojitelja in velikega rodoljuba.

Njegovo delo v zdomstvu nam je bilo dano vsa leta spremljati, bodisi ko je sam vodil kot ustanovitelj zbor v Mendози, bodisi ko je zbor predal očetu, ravnatelju Marku in ob njem pomagal s pesmijo graditi Slovenijo v svetu med rojaki in tujci svojega okolja, ali pa, ko je, že utrujen in bolan, stal ob strani drugim, da so nadaljevali z delom, ki ga je s tako ljubeznijo začel in opravljal.

S pevskim delom je začel že v zgodnjih dijaških letih. Pred dvajsetimi leti je v pismu napisal: „Sam dobro veš, kaj nam je bilo petje doma v akademskih letih. Študij, izpiti — sekundarno; prvo Francé Marolt, Akademski cerkveni zbor, petje povsod in ob vsaki piložnosti. Kot sedmo in osmošolec sem redno imel tri nedeljske maše; ob 8 za višjo šolo klasične gimnazije, kjer sem pel; ob 9 za nižjo šolo — še dirigiral, ob 9.30 pa spet pel pod Sattnerjem. To so bile nedelje. Vse prve nedelje pa že ob prvih jutranjih urah v akademski kongregaciji pri jezuitih spet petje pri maši.“

Tu naj omenim, da je bil prof. Bajuk v letih 1934/36 tudi dirigent Akademskega cerkvenega pevskega zbora pri frančiškanih, v katerem je leta prej sodeloval kot pevec; kot študent pa je vodil farni študentovski pevski zbor za Bežigradom. Seveda pa je z vso dušo navdušenega pevca gorel za Akademski pevski zbor, kjer je dirigent Francé Marolt s prav magično silo znal netiti svojim pevcem ljubezen do petja.

V pismu nadaljuje: „Ko sem pa prišel na Koroškem čez dravski most, se mi je zazdelo, da so mi „na kitari popokale strune“. Le ena je ostala in na to sem začel po lagerjih našo tožno elegijo... Ne morem pomagati; za nas, ki smo to in tako doživeli, je bilo tako in bo menda tako ostalo. Zanamci tega ne doživljajo več in nas — ne razumejo. In ne smemo jim tega šteti v zlo.“

Skrival je svojo bol, igral na eno samo struno in iz nje izvabljal prelepe domače zvoke. Vztrajal je s ponosno glavo in učil, dajal in opozarjal k vztrajanju. Junak z ranjenim srcem, kot tolčki drugih naših javnih delavcev, ki jih tujina ni zlomila.

Ob svoji 60-letnici piše: „Pri petju nisem in ne bom popustil ter odnehal, dokler mi bo Bog dal življenjskih sil in bo količjak mogoče prepevati, pa čeprav ostanemo pri najprimitivnejšem, enoglasnem petju. Zlasti še pri sodelovanju v liturgičnem življenju.“ — In spet: „Vedno jasneje doživljam potrebo, da — zlasti tu v „provinciji“ — delamo nekako v čitalniškem, rodoljubnem smislu, ki ga je France Marolt vča-

sih doma tako žigosal. A emigraciji sega voda do vratu. Buditi moramo čut za našo stvar, za naš mili narod.“

V borbi za vsakdanji kruh, ki za izobraženca-zdomca zlasti prva leta ni bila lahka, je ves prosti čas posvečal delu za slovensko skupnost. Koliko vaj, koliko sestankov, koliko ur šole v slovenskem tečaju, neštete ure pripravljanja, razgovorov, posvetov in sej! Vse z najplemenitejšo željo, da bi delo rodilo pričakovani sad. Poleg dela pa še v pičlih prostih urah, —morda nočnih brez spanja — načrtovanja. Preveč velikopotezna za našo majhnost. Od njih pa se mu je eno le uresničilo malo pred smrtjo. Izšla je zbirka očetovih priredb „šebomo peli“, s katero je hotel počastiti očetov spomin.

Naj tu ostane za zgodovino ohranjen dokaz nekaterih njegovih, žal, neuresničenih prizadevanj. Sam naj govori o njih!

Slomškovo leto, Pevska zveza in še kaj

30. 1. 1962 piše: „V Slomškovem letu smo. Ali bi ne bilo prav, če bi zbori pripravili v tej dobi nastope s programom njegovih pesmi? Morda kak skupen nastop z nekaterimi točkami v skupnem petju? — Pri vsem tem pa se sprašujem: Kje je naš vrhovni kulturni svet, ki bi nam ves material, literarni, zgodovinski, pevski itd., pripravljaj za naše posamezne centre v Buenos Airesu in v notranjosti države?“

3. marca 1962. „Vedno bolj mi ugaja misel, da bi proslavo Slomškovega leta mogli zopet izrabiti za nastop vseh zborov. Če pa to ne, pa vsaj pripraviti notni material, da bi v teku leta vsi naši zbori za svoje lokalne prireditve pripravili celoten kanon Slomškovih pesmi. To bi bila naravnost ‚misijonska‘ naloga neke tolikanj zaželenene, pa še ne uresničene Pevske zveze. Vse te pesmi bi tako šle — med narod.“

„Pa še ena misel mi je zadnjič padla! Ali ne bi bilo primerno, da bi pripravili gramofonsko ploščo z najbolj znanimi Slomškovimi pesmimi? Še ta misel me preganja, da bi posneli na ploščo Slomškove besede o materinem jeziku iz znane Slomškove pridige. Pomisli, kaj bi to pomenilo za naše šolske tečaje in najrazličnejše prireditve narodno-kulturne.

Prof. Božidar Bajuk je bil rojen 4. aprila 1908 na Dunaju. Mladostna leta je preživel v Ljubljani, kjer se je vsestranko pripravljaj na življenjsko pot. Svoje poklicno delo je začel kot profesor slovenščine in klasičnih jezikov. Leta 1936 se je poročil s Cecilijo Radej. V srečnem zakonu so se jima rodili štirje sinovi. Leta 1945 je zaradi svojega idejnega prepričanja z vso družino zapustil domovino. Že na Vetrinjskem polju je pomagal pri organiziranju slovenskega šolstva. V taboriščih je kot profesor poučeval na begunski gimnaziji, sodeloval pri pevskega zboru ter verskih in prosvetnih organizacijah. Zaradi vsestranskega delovanja v taborišču so komunistične oblasti zahtevale, da bi ga Angleži vrnili v Jugoslavijo. Ponovno je moral s svojo družino na begunsko pot v ameriško zasedbeno ozemlje, tam so mu ameriške oblasti dale azil. V Argentino je prišel leta 1948. Prva leta je tu opravljal razna ročna dela, da je mogel preživeti svojo družino; nato je dobil zaposlitev v univerzitetni knjižnici in mendoškem semenišču kot profesor latinščine.

ga značaja! Slomšek se mi prav za nas in za danes zdi tako velik, da moramo napeti vse sile, da damo naši javnosti, zlasti mladini, nove injekcije.“

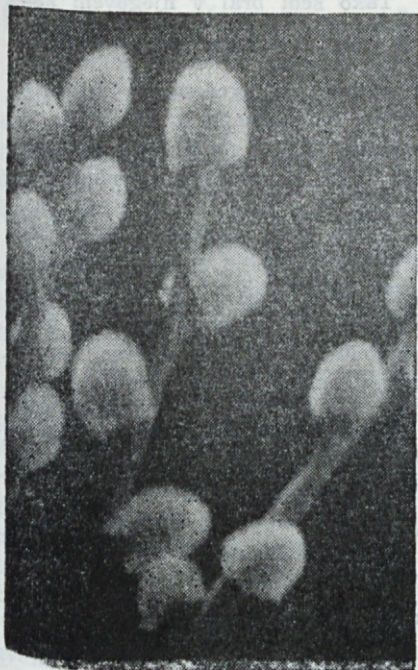
To so bile njegove zamisli in predlogi o proslavah Slomškovega leta. Kako malo tega se je uresničilo! Le sem in tja kakšna Slomškova pesem na nekaterih krajevnih ali šolskih

prireditvah — in nič več. Pa ideja Pevske zveze? Doma je bil njen pobudnik in vodja njegov oče, ravnatelj Marko Bajuk, prof. Božidar pa je bil njen tajnik. Izredno pomembno delo je opravljal in bogata dediščina za našo pevsko kulturo je ostala v vseh njenih glasbenih izdajah. Kako koristno delo bi zlasti v prvih dveh ali treh desetletjih opravljal za naše zборе v tujini, če bi jim pomagala z notnim materialom! Njegova zamisel kljub dobri volji nekaterih ni bila uresničena.

Pa je šel še na drugo polje svojega pevskega poklica. V avgustu 1963 piše: „Rad bi se zdaj, brez vsake iht in vnaprej določenega termina z ‚legnatjo‘ spravil na koroško narodno. Če ne bom dovolj skupaj dobil, bom pa v duhu ‚petletke‘, ki mi roji po glavi, začel morda po stanovski, vsebinski razdelitvi obdelovati za naš mladi rod našo narodno pesem vzporedno z obravnavanjem ostalih folklornih in tradicionalnih elementov med našim narodom. Rešujmo, kar se rešiti da! Saj se mi včasih zdi, da prav komaj še nos držimo nad vodo — po Rožmanovem naročilu.“

„Vidim, da je glavna naša naloga tej mladi generaciji, ki prihaja za nami, dokler je še čas, vložiti v dušo in v srce vse tisto, kar je ‚naše‘. Zato ob skromno odmerjenem času, ki mi je na razpolago, najsi že bo pri zborovskih vajah ali na raznih sestankih, najbolj podčrtavam prav to: narodno pesem, našo folkloro, našo tradicijo. Če rešimo mladini to, smo rešili še eno generacijo.“

Toliko načrtov, toliko idej — a

vse preveč dela. Za že utrujenega plavalca, ki se mora boriti z valovi in plavati proti toku. Pa je delo le rodilo sadove in tam pod Andi, kjer sedaj počivajo profesorjevi telesni ostanki, še živi slovenski duh, še poje slowenska govorica in se oglašajo akordi slovenske pesmi.

Kaj čuda, če sta se pri tolikih načrtih in delu njegov nemirni duh in zadnja leta že krhko telo čutila včasih utrujena. Pa je vztrajal, tudi kadar je bil najbolj razočaran, kadar njegovih prizadevanj niso razumeli in je ostajal ob načrtih skoro sam.

„Kadar in v kolikor je žrtev, glas vpijočega v puščavi, v kolikor žrtev

pada kot seme na skalnata tla, v kolikor ni razumevanja za ideal, ki se mu človek posveča, jaz pravim: Vsakdo ima svoj križ. Ga ni, ki bi bil brez njega. Nam je Bog za križ naložil emigracijo. Najhuje je, ko delaš za mladi rod, ki odrasča, in ne žanješ zasajenih uspehov. Tujina, duh časa, siglo XX, karkoli — vse je, kar nam nastavlja bruna na pet. Ah, kolikokrat sem jaz naveličan! In se spominjam očeta, ki res ni poznal utrujenosti in odjenljivosti, a je le včasih v takih trenutkih grenkega spoznanja vzdihnil z besedami svojega komandanta v prvi svetovni vojni: „So wird einem das Sterben süßer!“*

Zdi se mi, da to skromno pisanje ne bi bilo popolno, če ne bi omenil še ene kreposti pokojnega profesorja. V svoji neizmerni ljubezni do naroda in domovine nikdar ni nehal moliti za njuno rešitev. Večkrat je to omenjal v pismih, zlasti prepričljivo kmalu po Novem letu 1986. „Verjetno sem ti že kdaj omenil svoje prepričanje. Po mojem mnenju na to vse premalo mislimo. Naše duhovno doživljanje bi moralo biti prežeto misli na trpeče brate in Cerkev doma. Pa koliko jih je v naši skupnosti, ki npr. „redno“ v molitvi mislijo na domovino?“ — „V letu miru smo. Pretehtavam novoletne besede sv. očeta. Če se prav spominjam, smo po prvi svetovni vojni po maši redno molili molitev za mir“. Prepričan sem, da bi te misli morale prevzemati neprestano nas vse v zdomstvu. Tako nam manjka moliti za domovino!“

* Tako bo vsaj umreti slajše.

„Večkrat gledam nazaj in vedno jasneje spoznavam, da so bila tista naša prelepa akademska leta prav po božji Previdnosti kot nekakšna priprava za sedanjo dobo našega življenja. Mene vsaj je ‚usoda‘ korak za korakom pripravljala za preskušnje in delovno okolje po l. 1945.“

„Ljubezen in Dobrota moreta pri-
nesti rešitev. Jaz še dodajam: mo-
litev, molitev, molitev! Doma se do-
gajajo čudne stvari, ki po 40 letih
kažejo, da je škof Rožman prav de-
jal: Marija slovenskega naroda ne
bo zapustila.“

Tako sem bral v njegovem zad-
njem pismu.

Ko se je na vzhodu in doma zače-
lo svitati, je profesorju Božidarju
dnevna luč ugasnila in zasvetila mu
je večna. V Njej ne bo imel več zem-
skih skrbi za domovino in mladi rod.
Od tam bo s tisoči bratov prosil, naj
po dolgih letih trpljenja, preganjanj
in krivic domovini čimprej dokončno
zasije sonce svobode, ki bo s svojimi
žarki ogrelo tudi srca zdomskih mla-
dih rodov in jih vnelo za vse, kar je
lepega, našega, slovenskega.

Julij Savelli

ME ČUJETE, GOSPOD PROFESOR?

(Profesorju Božidarju Bajuku, ki nas je zapustil
za boljše življenje na prvo decembrsko soboto 1989.
Namesto venca.)

Gotovo me čujete v večnosti Ljubezni,
kamor pošiljam te kitice
na harfi srca.

Učili ste me razumeti zgodovino
v njenem jeziku,
za nas spomin, po svetu domá.

Učili ste me biti poln zaupanj
v božja tkanja zamotanih nitk sveta —
kljub pártijam zla.

Zahvaljeni, ker ste z ljubeznijo učili:
niste se dali slepiti
z zlatobarvno lažjo!

Gotovo me čujete Tam, gospod profesor!
S harfe srca Vam, učenec, pesem vsajam
na grob.

Vladimir Kos

Gorbačov pri papežu

Med dogodke, ki označujejo nenaden nastop nove dobe v srednji in vzhodni Evropi, šteje obisk Mihajla Gorbačova pri Janezu Pavlu II. dne 1. decembra 1989.

Po naročilu: Pojdite in učite vse narode!, se Cerkev povsod približuje vsaki stvarnosti, da označja blagovest. V nekaterih razmerah je pri svojem delu svobodna, morda uživa tudi sodelovanje in podporo družbenih dejavnikov, drugje spet se ji postavljajo ovire ali mora trpeti preganjanje. Povsod hoče pa biti prisotna, od nikoder se po svoji odločitvi ne umika in ne prekinja uradnih zvez.

Pri pastoralni skrbi mora cerkveno voditeljstvo izbirati taktična sredstva, ki so dostikrat lahko dvomnega učinka. Po eni strani mora učiti resnico o veri in morali, bodi prilično ali neprilično, po drugi si spet ne sme zapirati poti in izzivati še hujših nastopov proti vernim. Stiki s preganjavci, po katerih naj bi se vzpostavljali znosnejši odnosi, lahko pohujšujejo zveste. Spomnimo se na čase nemškega nacizma ali na poznejšo vzhodno politiko. Še danes se o primernosti poedinih dejanj vodi debata, v katero smejo po pravici posegati tudi laični člani Cerkve, kolikor gre za mejna področja, čeprav ima njeno hierarhično vodstvo oblast za določanje ukrepov v mejah svoje pristojnosti.

Kolo zgodovine se neprestano obrača. Papeževo srečanje s sovjetskim predsednikom se označuje za mnogo obetajoč dogodek v času, ki nezadržno dozoreva. Čeprav se konec današnjega razvoja morda naglo približuje, ga vendar še ne moremo videti. List zgodovine se obrača, a se ne more nenedoma obrniti na drugo stran. Pregloboki so bili miselni pretresi, za katerimi so ostale neizbrisne sledi, in tudi koraka nazaj v zgodovino ni mogoče pričakovati. Kako se bo izoblikovala nova družba, kakšna bo v njej veljava temeljnih vrednot skupnega življenja, koliko jo bo oblikovala misel na duhovno naravo človeka in kakšno vlogo bo pri tem imela Cerkev? Obisk pri svetem očetu nedvomno sooblikuje prihodnost.

Pri presojanju pomembnosti tega dogodka bo pomagalo, če se seznanimo z vsebino govorov, ki sta si jih po razgovorih izmenjala sveti oče in Gorbačov.

Janez Pavel II. je najprej poudaril, da je obisk Gorbačova Petrovemu nasledniku pomemben dogodek v zgodovini odnosov med Sovjetsko zvezo in Apostolskim sedežem in da je bil papežev dom vedno skupen dom vseh predstavnikov ljudstev na zemlji. Nato se je spomnil tisočletnice pokristjanjenja Rusije, po katerem se je bogato razodetje o dostojanstvu in vrednosti človeške osebe, ki

ima svoj vir v odnosu z Bogom, stvarnikom in skupnim očetom, spojilo s starimi izročili. Nato je papež izrazil zaupanje, da se bodo v Sovjetski zvezi izboljšale razmere za verske skupnosti, in pri tem spomnil na boleče preizkušnje, ki so jih v preteklih desetletjih morali ljudje v takem številu prestajati zaradi svoje vere.

Sedanji razvoj kaže papežu, da sme z zaupanjem gledati v prihodnost. Znano mu je, da se pripravlja zakon o svobodi vesti in bodo po njem vsi verni mogli uživati tudi versko svobodo, ki je temelj drugih svoboščin. Posebej se sveti oče zavzema za tiste krščanske skupnosti raznih obredov, ki so v edinosti z Apostolskim sedežem. V svobodi bodo lahko katoličani uspešno sodelovali s pravoslavno Cerkvijo pri oznanjanju evangelija in pri pospeševanju pogojev za boljše življenje. Tako je bilo predmet razgovorov reševanje težav za katoliško Cerkev v ZSSR in ustvarjanje pogojev za svetovni mir in sodelovanje.

V tem pogledu je papež naglasil, da je človek predmet in dejavnik sodelovanja in da je človek pot Cerkve. Ker se ima Cerkev za izvedenko v človeških stvareh, se danes bolj kot kadar koli pridružuje vsem, ki hočejo delati za človeka in pomagati narodom k napredku. Zato vabi vse, da združujejo svoje napore za stvarno in duhovno izboljšanje človeštva. Pri tem je treba odpravljati napeto-

sti med državami in nasprotstva med bloki, potem pa pospeševati duha veseljne vzajemnosti, predvsem z deželami v razvoju. Države naj se odrečejo vsakemu imperializmu in gospodovalnosti in naj se čutijo moralno odgovorne za druge, tako da se bo uveljavil tak mednarodni red, ki bo imel za temelj enakovrednost vseh narodov in spoštovanje njihovih posebnosti.

Človeštvo danes pričakuje novih oblik sodelovanja in medsebojne pomoči. Izkušnje pa kažejo, da nastopajo strahotne posledice za usodo ljudstev, kadar se prezirajo temeljne etične vrednote. Papež je globoko prepričan, da je spoštovanje do Boga in spoštovanje do človeka neločljivo in da more samo skupaj odpravljati mednarodna nasprotstva.

Nazadnje je papež še zaželel, naj bi uspel sedanji prenovitveni proces v Sovjetski zvezi, in obljubil, da bo Sveti sedež podpiral vsako pobudo, ki bo merila na obrambo in skladnost pravic in dolžnosti osebe in ljudstev, da se tako obvaruje mir v Evropi in v svetu.

Govor je papež končal z blagoslovom.

V odgovoru je Gorbačov pritrdil papežu, da je bilo srečanje res izreden dogodek, ki je bil mogoč le zato, ker je v toliko deželah prišlo do globokih sprememb. Izrazil je upanje, da se bo ta razvoj ugodno nadaljeval. V pogovoru je šlo za probleme med državo in razni-

mi Cerkvami, s katerimi se že urejajo odnosi v duhu demokracije in človečnosti in skladno s programom za preosnovo.

Spoštovanje do narodne, državne, duhovne in kulturne istovetnosti je neogiben pogoj za trdno mednarodno prizorišče, kakor ga Evropa in svet zdaj posebej potrebuje, da bosta mogla prebrestiti ta odločilni zgodovinski trenutek in priti v novo dobo miru.

Nato je Gorbačov podčrtal, da sta se s papežem sporazumela za vzpostavitev uradnih meddržavnih odnosov. Zatrnil je, da gre v Sovjetski zvezi pripadnikom vseh ve-

roizpovedi pravica, da svobodno ustrežajo svojim verskim težnjam, in napovedal, da bo v kratkem izdan zakon o svobodi vesti. Počasi se tam priučujejo težki, a nujni večini splošnega sodelovanja in utrjevanja družbe na temelju pre-nove.

Nazadnje je omenil še možnost, da bi papež obiskal Sovjetsko zvezo, in se zahvalil, da mu je bilo mogoče izmenjati misli o velikih življenjskih problemih za toliko ljudstev sveta v ozračju dobrohotnosti in odprtosti.

Božidar Fink

Božič je bil v Sloveniji prvič po letu 1952 dela prost dan. To se je dobro poznalo v večini slovenskih cerkva pri polnočnicah in pri mašah na božič. Nadškof Šuštar je voščil za božič po televiziji na sveti večer. Ljubljanski radio je prenešal polnočnico iz stolnice, televizija pa iz Be-telehema, čeprav ne maše v celoti. Televizija je prenašala na božični dan papežev božični nagovor in njegova voščila v različnih jezikih, tudi slovenskem. Časniki so že nekaj dni objavljali primerna besedila in tudi ceste Ljubljane in drugih krajev so bile praznično razsvetljene, zvočniki pa so prenašali božične pesmi.

Božič so praznovali prvič tudi v ljubljanskih zaporih. 76 zapornikov, ki prestajajo kazen na Povšetovi v Ljubljani, je na upravo naslovilo prošnjo za božično bogoslužje v zaporih.

Popoldne pred svetim večerom je nadškof Šuštar v spremstvu šentpeterskega župnika Hama, kaplana štopni-karja in nadškofijskega tajnika Pe-triča obiskal zapore. Najprej so or-ganizirali spovedovanje, nato pa je bila maša. — 27. decembra je nadškof obiskal zapore na Igu pri Lju-bljani. To je bil drugi nadškofov obisk v zaporih, saj je 1988 že obiskal zapore v Dobu pri Mirni na Do-lenjskem.

Koprski škof Metod Pirih je na božič maševal v Domu za ostarele v Sežani. Povedal je, da koprška stol-nica še nikoli ni bila tako polna kot ob zadnji polnočnici.

Novo cerkev Svetega Duha v Ce-lju-Novu vasi je 24. decembra blago-slovil škof Kramberger. Zgradili so jo v rekordnem času.

Odgovornost za javno življenje

NOVOLETNA IZJAVA SLOVENSКИH ŠKOFOV

V božjem imenu stopamo ne samo v novo leto, temveč tudi v zadnje desetletje tega tisočletja. Ob takem prehodu je v nas živa zavest o minljivosti, hkrati pa tudi pomembnosti našega življenja ter o odgovornostih, ki jih imamo kot ljudje, kristjani in kot Slovenci.

Ob novem letu čutimo škofje dolžnost opozoriti na temeljno krščansko prepričanje v veri, da je naš Gospod Jezus Kristus edini Odrešenik sveta, da je samo on naša pot, resnica in življenje v Jezusovem nauku, kakor ga spoznavamo iz božje besede, molitve in izkustva vesoljnega cerkvenega občestva. Naši prelomni časi še posebej terjajo trdno, zrelo in dobro premišljeno ravnanje iz krščanske vere in njenih moralnih zahtev. To je toliko bolj potrebno, ker mnogi ne znajo več razločevati, kaj je prav in kaj ne. Potrebujemo torej ljudi, ki svojo vero dobro poznajo in iz nje zvesto živijo.

V teh časih se nam odpirajo nove možnosti za prenovu našega verskega, narodnega in družbenega življenja. Zunaj nas in v nas samih pa obstajajo nekatere ovire, ki jih moramo premagati, če hočemo te možnosti uresničiti.

Prva takšna ovira je še zelo splošno nezaupanje, strah in pomanjkanje osebne odgovornosti. Zdi se, da nekateri čakajo, da se bodo razmere same ugodno rešile ali da jih bodo namesto nas urejali drugi. Pri tem se izgovarjajo, da nimajo potrebne izobrazbe ali izkušenj. Odločilno je, ali imamo dovolj dobre volje, požrtvovalnosti in poštenosti. Ne manjka nam darov in zmožnosti, le trdega dela je treba. Ni najbolj pomembno, kaj o naši prihodnosti mislijo drugi in kako so nas pripravljene podpreti, temveč kaj smo sami pripravljene storiti in sprejeti nase.

Druga velika nevarnost je izumiranje naroda. Slovenski škofje smo že nekajkrat opozorili na moralno dolžnost velikodušnega sprejemanja novega življenja. Čemu vsa naša prizadevanja za narodno suverenost in blaginjo, če nimamo prihodnosti? Gotovo je, da sedanje gospodarske razmere najbolj prizadevajo družine z več otroki. Misel na žrtve pa ne bi smela odvracati krščanskih zakoncev od tega, da ne bi sprejemali otrok in skrbeli zanje. Zato spodbujamo vse ljudi, da ostanejo vredni nasledniki tistih rodov, ki so znali izpolnjevati svoje starševske in vse druge dolžnosti, ne glede na odpovedi, ki so jih s tem jemali nase.

Pri večjem zavzemanju za splošno blaginjo nas končno ovira pre-

majhna pripravljenost za politično delovanje. V spremenjenih razmerah nikakor ne smemo omalovaževati javnega dela ali se ga celo bati. Politika je včasih res predvsem sebična borba za oblast, kar odločno odklanjamo. Prava politika je prizadevanje za splošno blaginjo posameznika, družbe in narod. Tako politično delo je naša dolžnost. Trdno upamo, da bo naša domovina napredovala po poti demokracije in bo vsakdo po svojih sposobnostih mogel sodelovati v javnem življenju.

Dolžnost pravega političnega delovanja še posebej veže krščanske laike. Sedaj dobivajo priložnost, da v javnem življenju nastopajo kot kristjani in se svobodno povezujejo. Skupaj z drugimi bodo v enakopravnem pogovoru in sodelovanju iskali rešitve, ki se ujemajo s krščanskim pogledom na družbeno in zasebno življenje. Škofje in duhovniki imamo dolžnost z evangeljskega in moralnega vidika pripravljati in spodbujati vernike k zrelemu in odgovornemu političnemu delu.

Ob tem še enkrat poudarjamo, da udejstvovanje v javnem življenju zahteva versko, moralno in strokovno poglobljenost, močno duhovno življenje, strpnost, spoštovanje drugače mislečih, iskrenost in osebno poštenje.

Končno vas vse spodbujamo k molitvi za domovino in za vse, ki so ali pa še bodo odgovorni za našo prihodnost, in vam izražamo najboljše želje za Gospodovo leto 1990.

VAŠI ŠKOFJE

Izjava Komisije Pravičnost in mir

S svobodnim ustanavljanjem samostojnih političnih združenj je storjen odločilen korak naprej k demokraciji. Člani komisije opozarjajo na novoletno poslanico slovenskih škofov, ki je namenjena v pri vrsti vernikom katoliške Cerkve. Škofje spodbujajo k pogumnemu in odgovornemu javnemu, posebno pa še političnemu udejstvovanju. Res so nam potrebni voditelji, ki zaslužijo naše zaupanje, prav tako pa so nam potrebni državljani, ki imajo pred seboj jasne cilje družbenega raz-

voja in so zanje pripravljeni delati. Pred nami so še posebno pomembni tedni in meseci, saj bomo na volitvah odločali, v kakšni državi in družbi bomo živeli.

Nepogrešljiv pogoj odgovornega odločanja pa je čim popolnejša in vsestranska obveščenost. Toda z obveščanjem se na volilce tudi vpliva. Zato ima tisti, ki ima v rokah tisk, radio in televizijo, velikansko prednost pred drugimi, ki jim je dostop do njih omejen.

Pri nas ostajajo sredstva družbenega obveščanja v glavnem še

vedno v rokah tistih, ki so tudi doslej imeli monopol nad njimi in nad oblastjo v celoti. Dokler bo tako, se bo težko izogniti neenakopravnemu obravnavanju političnih združenj. Ko to trdimo, se tudi zavedamo, da povsod razmere niso enake. Imamo objektivne in pogumne novinarje, ki jim naša demokracija veliko dolguje. Dogajajo pa se še stvari, zaradi katerih je potrebno ponovno poudariti, da volitve ne bodo poštene, če bodo sredstva družbenega obveščanja pristransko prikazovala politične skupine in če politična združenja v sredstvih javnega obveščanja ne bodo imela enakih možnosti. Komisija Pravičnost in mir pričakuje od vseh sredstev obveščanja, predvsem pa od tistih, ki so najvplivnejša, da bodo storila vse za objektivno, nepristransko in uravnoteženo obveščnost o naših političnih strankah, njihovih predstavnikih in kandidatih, programih in vsem dogajanju, ki bo z volitvami povezano. Ta zahteva izhaja iz načela svobodnih in poštenih volitev, izhaja iz načel enakopravnosti in pravičnosti ter iz človekove pravice do objektivne informacije. Zato so vsa ta načela jasno zapisana tudi v družbenem nauku Cerkve.

Velik pomen imajo volilne komisije. Sestavljene morajo biti pluralistično. S tem ne izražamo vnaprejšnjega dvoma v poštenost nekaterih njihovih članov, temveč opozarjamo na psihološki učinek pluralistične sestave. Če

hočemo, da bodo volitve verodostojne in ne bo prihajalo do sumničenj, nezaupanja do izvoljenih, oporekanja legitimnosti skupščin in nepotrebnih prepиров, morajo biti v volilnih komisijah enakovratno zastopane vse politične stranke, ki se bodo potegovala za glasove volivcev, postopek volilne komisije pa mora biti dostopen najširši javnosti.

Komisija pričakuje, da bomo z volitvami državljani Slovenije izrazili svojo skupno voljo, po volitvah pa se bomo z jasnim ciljem pred seboj in novim optimizmom odločno lotili velikih nalog, ki nas čakajo. Zato je nujno, da priprave na volitve potekajo dostojno, v medsebojnem spoštovanju, in da ni povoda za noben dvom v zrelost, odgovornost in poštenje organizatorjev in udeležencev volitev v vseh okoljih.

V Ljubljani, 16. januarja 1990

Prof. dr. Anton Stres
predsednik Komisije
Pravičnost in mir

Izjava plenuma slovenskih katoliških izobražencev

Udeleženci drugega plenuma ob-
čestev slovenskih katoliških izo-
bražencev v Ljubljani dne 20. ja-
nuarja 1990 želimo slovenski jav-
nosti sporočiti naslednja stališča:

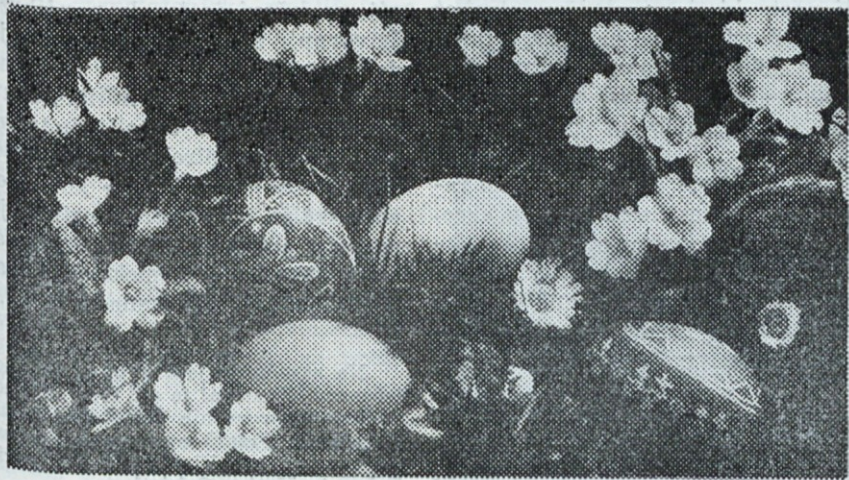
Živimo v času velikih sprememb.
Izstopamo iz vladavine duhovnega
in političnega totalitarizma, pod
katerim smo Slovenci preživeli
skoraj pol stoletja. Ta izstop mo-
ra biti civiliziran. To je odgovor-
na naloga nas vseh. Pri iskanju
skupne poti v prihodnost nas kri-
stjane vodi luč evangeljskega iz-
ročila, katoliškega verskega in
moralnega nauka ter dognanja
katoliške socialne misli. V tej luči
so temelji našega skupnega doma-
tila: demokratično urejanje skup-

nih zadev ob spoštovanju člove-
kovega dostojanstva, uveljavitev
suverenosti naroda ter sožitje z
ljudmi in naravo.

1. Demokratično urejanje skup-
nih zadev ob spoštovanju človeko-
vega dostojanstva.

Iz evropske stvarnosti povzema-
mo, da je demokratična družbena
ureditev sedaj najboljši družbeni
sistem, ki izključuje možnost pri-
laščanja oblasti.

Spoštovanje dostojanstva člove-
ka-posameznika, ki ima svoj naj-
globlji temelj v bogopodobnosti,
je odločilno merilo humanosti in
demokratičnosti družbenega reda.
Svoboden človek je temelj narod-
nega občestva.

2. Narod in njegova suverenost

Narod je skupnost, v kateri človek na najbolj naraven način ureničuje svoje življenjsko poslanstvo. Narod je za nas vrednota, za katero smo pripravljeni na žrtve in odrekovanja. Zavzemamo se za uveljavitev narodne suverenosti, kot je tudi zapisana v majniški deklaraciji 1989.

Sedanja biološka, moralna in gospodarska ogroženost nas opominja, da se vrnemo na pot naravne rasti slovenskega naroda. Nečemo biti več narod zbeganih, nepolitičnih ljudi, ki bi skrbeli le vsak zase in za svojo ozko, predvsem gmočno blaginjo.

Pozdravljamo zamisel o Slovenskem svetovnem kongresu. V njem hočemo tvorno sodelovati.

3. Sožitje med ljudmi

Usodni časi terjajo od slovenskega naroda, da premaga razcepljenost, ki je posledica strahot preteklosti. To bo za mnoge huda preizkušnja duhovne zrelosti. Pot do sprave, za katero se zavzemamo, bo odprta tedaj, ko bo prišla na dan vsa resnica — ne, ker bi hoteli odpirati še ne zaceljene rane, ampak ker samo resnica osvobaja. Javna sprava ni mogoča, dokler grobovi sinov in hčera našega naroda niso označeni v duhu slovenskega in evropskega civilizacijskega izročila.

Da bi presegli medsebojno nezaupanje, moramo pri nas resnici vrniti domovinsko pravico. Kako? Tako, da bomo brezpogojno govo-

rili resnico, da bomo z dejanji prepričali drugega, da je varen, da bomo vsak po svojih močeh pripomogli k nastajanju pravičnejšega sveta. Izhajamo iz prepričanja, da le dobrota in resnica združujeta ljudi.

4. Sožitje z naravo

Ljudje smo del stvarstva in odgovorni za naravo. Zato se zavzemamo za spoštljiv odnos do narave, kot so ga stoletja izpričevali naši predniki. Odklanjam tisto potrošniško miselnost, ki vidi srečo človeka le v gmotnem udobju, ne oziraje se na škodljive posledice.

Živeti hočemo v naravno zdravem in duhovno čistem okolju.

5. Kakšno mesto naj ima v današnji slovenski skupnosti vernost?

Povzemimo današnjo evropsko misel: „Poglavitna funkcija religije v državi je ta, da navdihuje žrtvovanje za skupnost. Spreminja demagogijo v cilje, ki so resnično moralni in je ena od nosilk sočutja, ki je zadnji temelj ljudstva. Demokracija potrebuje moraliste, preroke in svetnike, ne kot filozofe-kralje, ki zmeraj prinašajo nesrečo, ampak kot tiste, brez katerih navdiha je demokracija materialistična, dolgočasna in šibka.“

Na zasedanju je bilo blizu 50 udeležencev. Predaval je dr. Ivan Štuhec, o slovenskih vernih izobražencih na Koroškem, Tržaškem in v Argentini pa so poročali Vinko Ošlak, Sergij Pahor in Katica Cukjatica.

Molitev za Slovenijo

II. katoliški shod Slovencev v Argentini leta 1987 je priporočil, naj se med nami okrepi molitvena pomoč Sloveniji. V ta namen je katoliški svet, ki je bil na shodu ustanovljen, zdaj predložil poseben molitveni obrazec.

Tudi v tem prehodnem času je Slovenija potrebna duhovne pomoči in to ji lahko dajemo prav vsi. Razen duhovnih učinkov bi razširjena vpeljava molitve prinašala tudi stranski, psihološki učinek. Kdor namreč za koga prosi pomoči, je nemogoče, da bi ga ne upošteval in ne imel rad. Zaželeno je torej, da se molitev vpelje v naše družine in uporablja pri verskih prireditvah, na sejah in sestankih in ob drugih priložnostih, najbolj, da se Sloveniji daje duhovna pomoč, obenem pa tudi, da se ji razpoložensko približujemo in se nam pobuja zavzetost za njeno usodo.

K predloženemu besedilu je treba pojasniti, da je uporabno le kot zasebna, čeprav skupinska molitev, ker nima formalnega odobrenja. Zato se v liturgičnih opravilih ne bo uporabljala.

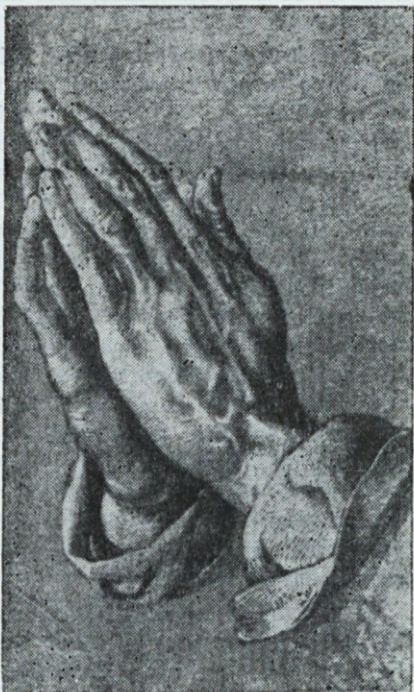
Po razpoloženski usmeritvi je hotelo besedilo biti vedro, zato se v njem ne omenjajo obstoječe težave ali celo nevarnost za preživetje, marveč iz njega odseva upanje v prihodnost. Besedilo molitve se hoče tudi ogniti teoretičnim težavam o pojmih naroda in domo-

vine, zato bo moglo biti sprejemljivo za starejše in mlajše rodove.

Za boljše razumevanje vsebine nekaj kratke razlage.

„Gospodar veselja in kralj vseh narodov in jezikov...“ S temi izrazi se obračamo na Boga, da dvignemo Slovenijo v vesoljsko območje, brez posrednih instanc. Bog naj bo Sloveniji kot enakovrednemu „kraljestvu“ edini suvereni vladar.

„...prosimo Te, razlij svojo milost na Slovenijo, domovino naših

prednikov in našo duhovno domovino.“ Ker pojem naroda predstavlja bolj duhovno kot konkretno življenjsko skupnost, je lažje oblikovati prošnje za domovino, ki ima pomen doma in imetja in vidimo v njej preneseno podobo matere. Ta objema tudi narodne mešance, poslovenjence in manjšince, obenem pa ne izvzema zamejcev in zdomcev. Za vse je Slovenija lahko mati, za večino rodna, nekaterim samo krušna, za vse pa duhovna mati, tudi za poznejše zdomske rodove. Ker je bila Slovenija dom naših prednikov, zemlja njihovega truda, bojov, uspehov in slave, in ker se nam je vsem vtisnil nje duhovni obraz, smo nanjo posebej navezani.

„Podeli ji svobodo, varnost, mir in pravo mesto v svetovni družini narodov.“ Za Slovenijo prosimo celotno svobodo kot predragocen dar narave, potem varnost pred neposrednim ogrožanjem od zunaj in mir, ki ni le v odsotnosti nasilja, ampak je spokojnost v urejenih mednarodnih odnosih in v notranjem redu. Slovenija naj bi potem imela vidno, enakopravno in soddločujočo vlogo med državnimi narodi, ne samo med jezikovno-kulturnimi skupinami na kakem omejenem področju. Skupnost nacij pa naj bo družina, z vzajemnimi težnjami po skupnem varovanju miru in prizadevanju za splošni napredek.

„Podpiraj jo na poti k duhovni in družbeni prenovi po Tvoji volji.“ Za rešitev družbe iz komuni-

stičnega totalitarizma Cerkev kliče k preosnovi ustanov in prerodu nravi. Vidimo in zaupamo, da je Slovenija na pot preнове že stopila. Bog naj jo podpira na njej, da ne bo zašla po sodobnih miselnih tokovih hedonizma, pokrščanske miselnosti, mehanizacije in manipulacije življenja ali vračanja k predkrščanskim idolom. Najde naj tudi najprimernejši model družbene ureditve, tako da bo zasebno in javno življenje teklo po načelih krščanske morale in zdravega sodobnega družbenega nauka.

„Sprejmi kri, ki je bila darovana za njeno pravico, in vse trpljenje njenih otrok, da bo v zadoščenje za kršitve Tvoje postave na njenih tleh.“ Ko skesano sprejemamo zasluženno trpljenje, s katerim zadoščamo za svojo krivdo, pa darujemo tudi nezasluženno trpljenje v zadoščenje za krivdo drugih. Predvsem prosimo Boga, naj obrne k dobremu vse kri, ki je bila darovana za pravične slovenske interese, tako v bojih proti nasilju zmote in v maščevalnem pokončevanju, kot tudi tisto na drugi strani, če je bila darovana s poštenim namenom.

„Posebej Te prosimo, vlivaj njenim sinovom in hčeram duha edinosti v rešnici in pravici, da bo kmalu srečen dom vsem, ki skupaj živijo v njegovem zavetju.“ Prosimo za pomirjenje, spravo in edinost. To bo mogoče doseči le, če bomo skupaj spoznavali in priznavali resnico o pravih temeljih

družbenega življenja, pa tudi vso zgodovinsko resnico, da na narodnem telesu ne ostane grda brazgotina ali celo nezaceljena rana. Po sprejetju celotne resnice naj se potem uredi pravično sožitje za vse, ki imajo v Sloveniji dom in bodo Slovenci po hotenju in domovinski pripadnosti.

„Nam v svetu, ki zavestno sprejemamo slovensko duhovno domovinstvo...“ Domovinstvo pomeni to, kar pripadnost: govorimo o registrskem domovinstvu ladij in letal in o osebnem domovinstvu v občini. Pojem duhovnega domovinstva se pa lahko vzporeja s pojmom duhovnega očetovstva ali materinstva (duhovni vodje, vzgojiteljice, mladinski voditelji, pisci

formativnih del idr.). Kolikor hočemo od slovenstva prejemati duhovnih dobrin, toliko je za vsakogar Slovenija duhovna domovina. A to nam bo lahko le tedaj, če jo bomo hoteli sprejemati zavestno, to je neprisiljeno, z notranjim pristankom, ne samo s pasivnim predajanjem družinski tradiciji ali čustvenim danostim.

„...pa pomagaj, da se ohranimo v dejavni zvestobi svoji zavezi in .Tvoji .postavi...“ Zavestno sprejemanje slovenstva je trajna manifestacija, ki pomeni tudi zavezo spoštovanja, hvaležnosti in ohranjanja prejetih vrednot. Za zvestobo zavezi pa pravimo, da hoče biti dejavna, ne samo v besedah in čustvovanju. Seveda tega ni razumeti tako, da se vsakdo zaveže k načrtnemu in trajnemu prizadevanju glede na Slovenijo, ampak k takemu življenjskemu ravnanju, ki se bo prilegalo osebnim zmožnostim in zunanjim okoliščinam, v soglasju z naravnim zakonom, v katerem se izraža božja volja.

„...tako da bomo živeli Sloveniji v čast in razcvet...“ Ker ne gre, da bi obljubljali več, kot bi bili pripravljeni in zmožni izpolniti, pa lahko vsi obljubimo vsaj to, da s svojim življenjem ne bomo Sloveniji v sramoto, ampak da ji bomo vsak čas v čast in ugled. Ne moremo ji vsi posvečati vsega svojega življenja, le nekateri lahko kaj aktivno store za njeno rešitev in napredek. Vsi pa lahko mislimo na njen razcvet: po na-

šem cvetočem oddaljenem poganjku bo materna rastlina dobila nekaj moralne moči in miselne pomoči po vse močnejšem neposrednem prelivanju življenjskih sokov in tudi pred svetom po svojih raztresenih cvetovih.

„...deželi, ki ji pripadamo, in vsej človeški družbi v blagodejen razvoj...“ Ne uhaaja nam iz zavesti, da smo zavezani tudi deželi, v kateri živimo. Vsi jo imamo za krušno domovino, mnogim je rodna domovina in jo kot tako občutijo. Zato imamo do nje obveznosti v vesti. Vsem je več ali manj tudi duhovna domovina, a ta zavest ne nasprotuje sprejemanju slovenskega duhovnega domovinstva, saj tudi duhovno materin-

stvo ni navezano samo na eno orsebo. Današnji čas potem zmanjšuje svet, človeštvo je med seboj vedno bolj soodvisno, zato se posameznemu človeku nalaga vedno več odgovornosti za celoto. Postajamo v določenem pomenu državljani sveta, vsi mu po svoji meri pomagamo k razvoju.

„...in Tebi v slavo, ki Ti jo neprenehoma kličemo.“ Če bomo živeli po tej obljubi, bo že samo naše življenje Bogu v slavo in slavo mu bo dajala tudi Slovenija, če se preuredi tako, kot zanjo prosimo in se zavzemamo. Gospodarju vesolja pa slavo tudi izrečno kličemo s to molitvijo in z zavestnim posvečevanjem vsega svojega življenja.

Nov program Slovenske ljudske stranke

Spričo razvoja v Sloveniji in svetu se je vodstvu SLS zdelo primerno, da se revidira in novim potrebam prilagodi strankin program. Delo je bilo opravljeno v skrajšanem roku in je novi program bil objavljen v letošnjem januarju.

Slovenska ljudska stranka, ki ima sicer stoletno tradicijo, a v Sloveniji skoraj pol stoletja ni mogla delovati, v zdomstvu ohranja svoje organizacijsko jedro in idejne osnove. Za nastop pred domačo

slovensko javnostjo sicer nima dovolilne moči, njen prispevek je pa lahko pomemben pri snovanju programskih temeljev za pobude, ki se v Sloveniji pojavljajo. Upati je vsekakor, da bo prišel čas, ko bodo zdomski politični dejavniki dobili v Sloveniji nekaj veljave pri usmerjanju in oblikovanju javnega življenja, če ne z odločujočim vsaj s posvetovalnim pomenom. Za tisti trenutek je prav, da ima stranka izoblikovan temeljni očrt svoje zamisli o slovenski družbi,

in je tega zdaj predložila javnosti v posodobljeni obliki. Z objavo bo prispevala k vzpostavitvi zgodovinske kontinuitete, ki je bila z nastopom komunistične vladavine nasilno prekinjena.

Posebnost novega programa je, da obsega več načelnih formulacij in etičnih priporočil za poedince in družbo. Izrečno izhaja iz krščanskih moralnih načel, poudarja odgovornost pred Stvarnikom, priporoča zdravo notranje družinsko življenje, oriše lik kristjana v odnosu do drugih, povzdiguje etični čut vzajemnosti in pomembnost npravnega zdravja poedincev za družbo. Poudarjeno označuje vzgojne naloge družine in šole, pa tudi političnih strank. Pri današnji politični praksi v Sloveniji so te vrste priporočila morda presenetljiva, a so zaradi vsiljenega odpora do duhovnosti povsem prikladna.

Program daje osnovne misli o naravi, namenih in metodah stranke, ki je demokratična in krščanska, čeprav ni verska. Izpove skrb za slovenski narod v celoti, v osrednji Sloveniji, zamejstvu in zdomstvu, in jasno postavi zahtevo po slovenski državi, pravno neodvisni in samostojni, ki naj se potem svobodno povezuje z drugimi državami, kadar bi to svetovale splošne razmere, ne da bi bila vnaprej vezana na „slovanski jug“.

Ko govori program o načelih družbene ureditve, določa za temelj svobodo in pravičnost za osebo in družino, vse pa postavlja v

okvir pluralizma, vzajemnosti in dopolnilnosti (subsidiarnosti). Posebej našteva temeljne svoboščine in priporoča dogovorno sodelovanje med Cerkvijo in državo.

Družini in vzgoji sta v programu namenjeni posebni poglavji. Tam beremo o pravici do družine, njenem varstvu, vlogi njenih članov, potem pa o državnem in zasebnem šolstvu, njegovih namenih in ureditvi, o javnih občilih ter o kulturnih in izobraževalnih dejavnostih.

Ob načelih o javnem varovanju zdravja se posebej omenja skrb za zdravo življenjsko okolje in naravno ravnovesje.

Obširno se potem obravnava gospodarsko in socialno področje. To poglavje se dotika vprašanj o delu in lastnini, tujih investicijah, zasebnem podjetništvu in zadružništvu, zemljiški in rudni posesti, obrti, trgovini, prometu in javnih službah in o socialnem in splošnem družbenem zavarovanju. Pri tem se posebej označujejo pravila zdrave gospodarske tekme in zaščite kmečkega gospodarstva, priporoča soudeležba delavcev pri lastništvu podjetij in vzgoja k zavesti medsebojne odgovornosti.

Nekaj točk se spotoma dotika tudi vprašanj o državni obrambi, politični organizaciji in sodstvu. Omenja se vloga političnih strank in odreka pravica do delovanja tistim, katerih program bi bil nasproten demokratičnim ustavnim načelom.

Jugoslovanska državna skup-

nost se omenja le kot današnja stvarnost, izrečno pa se predvideva prehod v slovensko državno samostojnost, po kateri naj Slovenija postane neposreden člen evropske skupnosti in sama zastopa pred svetom slovenske koristi.

V predloženem programu je tedaj upoštevati dva vidika, načelnega in praktičnega. Povzema najprej idejne temelje krščanskega gledanja na človeka in družbo, ki je stvar nauka in ima za katoličana veljavo iz dogmatičnega in pastoralnega učenja Cerkve. Zato ni razloga, da bi to prešlo v debato. Potem so v njem predlogi in zahteve, ki so v današnjem civi-

lizacijskem stanju tako splošno uveljavljene, da jih ima danes vsaka družba za načelno neodklonljive. Program je v teh stvareh deklaracija o načelih in temeljnih smotrih slovenskega krščanskodemokratskega gibanja in pomeni trdno idejno vodilo. S praktičnega vidika je pa program dragocena predloga za poznejše dopolnjevanje in prilagajanje političnim okolnostim in naj bo v tem pogledu za vse dinamično sredstvo delovne akcije, ne toga listina izven življenjske stvarnosti. Zato bo debata o programu zaželeno in dobrodejna.

Božidar Fink

Božji mlini meljejo počasi, pa gotovo

Spoznali boste resnico
in resnica vas bo osvobodila.

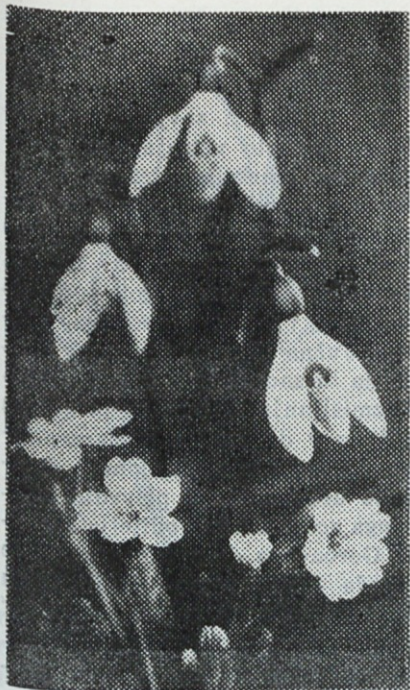
Jn 8, 32

I.

Vzhodna in v sovjetsko sfero spadajoči del Srednje Evrope spreminja svoj obraz. Tokrat, vsaj od začetka, ne zunanji, zemljepisni, saj svojih po drugi svetovni vojni nekaterim narodom vsiljenih krivičnih državnih mej še ne premika. Prav gotovo pa bodo v ne tako oddaljeni bodočnosti tudi te prišle na vrsto, če in kadar bodo v onih državah živeči narodi tako spremembo zahtevali. Po prvi svetovni vojni je do takrat že stoletja trajajoča razmejitev Evro-

pe bila porušena deloma zaradi krivičnega versajskega miru, ki je vkljub slovesno razglašenemu Wilsonovemu načelu svobodne samoodločbe narodov do takrat nesvobodnih evropskih narodov nekdanje avstroogrske monarhije, milijone članov srednjeevropskih zgodovinskih narodov pustil izven novo nastalih narodnih držav, deloma pa zaradi v boljševiški revoluciji odstranjenega ruskega carskega režima in razširjenja sovjetske boljševiške oblasti na vse velikansko z neruskimi narodi naseljeno azijsko ozemlje.

Največja razlika med Evropo in novo nastalo ZSSR — Zvezo socialističnih sovjetskih republik —

Da ni bila v spremembi nekdanjih zemljepisnih meja, ampak predvsem v uvedbi Marxovega komunizma v Leninovi priredbi v vsej sovjetski državi. Sovjetski režim je v vse sibirsko področje svoje države nrtresel koncentracijska taborišča, kjer so deset in deset milijoni modernih sužnjev — dejanski ali tudi le dozdevni nasprotniki novega socialističnega družbenega reda — v sibirskem snegu, mrazu in lakoti pomagali graditi Marxov raj na zemlji. Vkljub v Evropi in po svetu znanim strahotam sovjetskega režima — milijoni v Sibirijo preseljenih

in tam od lakote pomrlih ukrajinskih kmetov, ki so se upirali prisilni kolektivizaciji, krvave Stalinove čistke svoje lastne policije in generalov in višjih oficirjev nekdanje carske vojske (Ježov, Radek, Tuhačevski i.dr.), osumljenih namišljenega izdajstva in postreljenih v zloglasni moskovski Ljubianki, Stalinu niso bile ovira za poveljevanje komunističnega sovjetskega raja zlasti delavcem in izobražencem v nekomunistični Evropi. Lenin je namreč v svojih govorih večkrat izjavil, da je za uspeh sleherne družbene revolucije potrebno predvsem v revolucionarne vrste pritegniti čim več izobraženstva. To smo videli tudi v Sloveniji, med univerzitetnimi študenti v Ljubljani in med pisatelji, t. i. kulturni boljševizem, malo pa med kmeti in delavci.

Po drugi svetovni vojni so se meje v Evropi le malo spremenile. Slovenija je dobila vrnjeni svoji v londonskem paktu Italiji obljubljeni in izročeni Goriško in Primorsko — toda ne v celoti s slovenskim življem naseljene ozemlje. Le Sovjetska zveza je svoje zapadne meje in svoj politični vpliv pomaknila globoko v Srednjo Evropo; presekala nemški narod na dvoje, potisnila poljske zapadne meje na Odro in Niso, Poljakom vzela zahodno Ukrajino, Romunom Moldavijo, vsem slovenskim in drugim vzhodno od črte Szeczín-Trst živečim narodom vsilila komunistične vlade s t. i. ljudskimi demokracijami, v večini

teh držav vzdrževala sovjetske čete, povsod, kjer so se pojavljale želje in poskusi olajšanja komunističnega sistema, nasilno vzdrževala Moskvi poslušne vlade, zadušila delavsko stavko v Vzhodni Nemčiji v juniju leta 1953, s tanki in sovjetsko vojsko v novembru 1956 zatrla vsenarodni upor Madžarov proti sovjetski oblasti, v noči od 20. na 21. avgust 1968 skupaj z vojskami varšavskega pakta vdrla v Češkoslovaško republiko in v krvi utopila t. i. Dubčekovo „češko pomlad“.

Poleg vsega tega nasilnega poseganja v notranje razmere držav svojega vplivnega območja je Sovjetska zveza vse do zadnjih mesecev z gospodarsko podporo in predvsem z orožjem vzdrževala na oblasti ne le komunistične režime, ampak tudi vsa revolucionarna gverilska gibanja po svetu (Kuba, Nikaragua, El Salvador i.dr.). Moskvo in vsa druga sovjetska mesta pa so prehranjevali s svojimi pridelki majhni kmetje, ki niso bili vključeni v kolhoze in sovhoze in so smeli na svojih nekaj hektarjih zasebne zemlje pridelovati za svoje lastne potrebe, previške pa prodajati na trgih najbližjih mest. Sovjetska industrija je namreč bila usmerjena predvsem v izdelovanje orožja, vseмирskih raket i.p.d., da bi v lahkoverni mednarodni javnosti vzdrževala na račun življenjskega nivoja svojih državljanov občudovanje sovjetske, t. j. komunistične zmogljivosti in uspešnosti oz. dokazati

svetu pravilnost Marxove teorije o zemeljskem raju v bodoči brezrazredni družbi.

Vsi dosedanji sovjetski voditelji so trmasto vztrajali pri ortodoksnem marksizmu-leninizmu in zlasti v tehnologiji vedno bolj zastajali za naglo razvijajočimi se demokracijami tako v Evropi, Združenih državah kot tudi na Daljnem vzhodu (Japonska, Tajvan, Južna Koreja, Singapur, Malazija in zadnja leta celo Tajska). Razmišljanje o tem nenavadnem pojavu v državah s parlamentarno, na več strankah slonečo družbeno ureditvijo, je privedlo sedanjega sovjetskega voditelja Mihaila Gorbačova do spoznanja, da je morda Marxovemu mesijanizmu tako neprebaven pojem „svobode“ končno le oni čudodelni dejavnik, ki ves Marxovemu nasproten družbeni red z naraščajočo naglico poganja za vedno večjim vsestranskim napredkom. Ob pogledu na sovjetsko stvarnost se je zgrozil nad zaostalostjo sovjetskega družbenega sistema in stopil na pot temeljitih sprememb, na pot **perestrojke, gospodarske preobnove** in obenem **glasnosti**, večjih osebnih in političnih svoboščin sovjetskih državljanov. Skratka, sovjetsko stvarnost je začel postavljati na trdnjše temelje večje svobode.

Poljakom je spregledal prve svobodne volitve z udeležbo opozicije: ni bilo sovjetske oborožene intervencije v notranje zadeve poljske republike. General Jaruzelski je za predsednika vlade mo-

ral imenovati nekdanjega opozi-
cijskega zapornika Mazowieckega;
poljska komunistična stranka je
iz svojega uradnega imena izpu-
stila karakteristiko „komunistič-
na“. Še pred Poljaki so isto sto-
rili Madžari, ki so iz svoje zasta-
ve in z vseh javnih poslopij od-
stranili peterokrako rdečo zvezdo
in dopustili ustanavljanje opozi-
cionalnih strank. Nemci v vzhod-
nem Berlinu so samovoljno začeli
podirati zloglasni in za komu-
nizem sramotni berlinski zid, ki je
več kot 20 let ločil Nemce od Nem-
cev. Svoje nekdanje oz. še včeraj-
šnje komunistične voditelje so po-
zaprli in jih poslali pred sodišče
zaradi korupcije. Romunski „con-
ducator“ Ceaucescu je svojo dru-
žinsko strahovlado končal pred
puškami, še nekaj dni prej pa je

dal postreliti nekaj manj kot sto
tisoč svojih upornih rojakov. Ro-
munija se usmerja v demokracijo.
Češkoslovaška republika je tudi že
 uvedla večstrankarski politični si-
stem, sovjetske zasedbene čete se
umikajo tako iz Madžarske kot tu-
di iz Češkoslovaške. Tudi Bolgari,
do zadnjega najzvestejši podlož-
niki sovjetskega sistema, so čez
noč odstranili sovjetom vdano par-
tijsko vlado in si prizadevajo vrni-
ti se v demokracijo. Litovci so
pred kratkim v parlamentu izgla-
sovali svojo voljo in odločitev za
odcepljenje od Sovjetske zveze in
vzpostavitev med drugo svetovno
vojno nasilno prekinjene državne
samostojnosti. Upirajo se tudi
Estonci in Latvijci, ki so prav ta-
ko kot Litovci med boljševisko re-
volucijo izrabili poraz sovjetske
rdeče armade po poljskem marša-
lu Pilsudskem in dosegli medna-
rodno priznanje suverenosti v
Društvu narodov v Ženevi. Ruskim
sovjetom se upirajo tudi Armenci;
zahtevajo od sovjetskega parla-
menta združitve s svojimi brati
v Gorskem Karavahu, ki ga je le-
ta 1923 takratni diktator Stalin
enostavno odtrgal od Armenije in
ga pridružil muslimanskemu Azer-
bajdžanu. Narodno neodvisnost so
pričele zahtevati tudi vse ostale
muslimanske republike vzdolž juž-
ne meje sovjetskega imperija v
Aziji.

Mihail Gorbačov se je sprva u-
piral sovjetski partiji odvzeti
njen privilegirani položaj in hotel
svoje reforme omejiti le na neka-

tere gospodarske in politične reforme. Vse kaže, da zmagoslavnega pohoda svobode ne more zavreti, in je prav zadnje dni februarja sovjetski parlament — najbrže na jezo in žalost ortodoksnih partijskih aparatčikov — izglasoval zakon o pravici zasebne lastnine, ki lahko svobodno obstaja poleg družbene. To pa je že poglobitni greh proti svetim normam Marxove dogmatike.

Tudi v Srednji Ameriki se krhajo stroge Marxove zapovedi in stalinistični sistem. Nikaragua je na prvih svobodnih volitvah po sandinistični revoluciji za novega predsednika z veliko večino izvolila voditeljico združene opozicije. Tako na ameriškem kontinentu ostane edinole še Kuba, pa tudi tej je Gorbačov že odpovedal večji del svoje gospodarske pomoči in jo pustil na cedilu pred njenim mogočnim sosedom, Združenimi državami Severne Amerike. Mihail Gorbačov je po vsem videzu trdno odločen svoji reformistično perestrojko in glasnost izpeljati do konca in spustiti iz rok do pred kratkim na videz še nezlomljivo oblast Moskve nad svojimi sateliti.

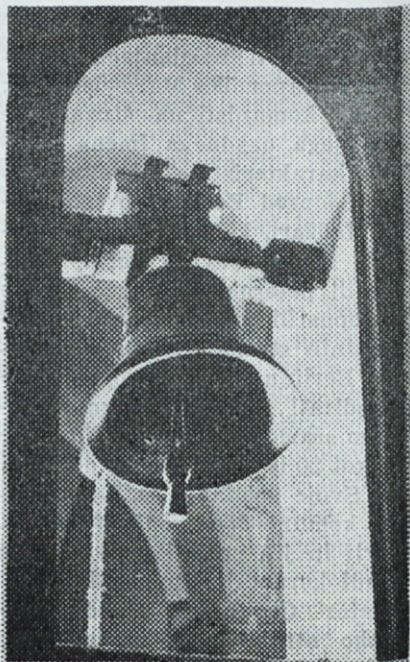
V Evropi se edinole še Jugoslavija in Albanija oz. njeni komunistični partiji na vse kriplje upirata vdoru osvobodilnih vetrov v notranjost svojih ozemelj. Pa tudi jugoslovanski zgodovinski politični spaček ni več v stanu zaježiti pohoda svobode med svoje s silo in z lažjo zlimane narode. V Slo-

veniji bodo letošnjo pomlad Slovenci prvič po letu 1938 po obljubah partije in z jamstvom novega volilnega zakona svobodno (?) volili svoje predstavnike. Morda združeni slovenski opoziciji tokrat še ne bo uspelo doseči večine v skupščini, kaže pa, da slovenski narod ne bo napravil prve priložnosti izraziti se za svobodo. Tako bo pokazal vsemu svetu, da je zrel za življenje v svoji lastni državi, brez varstva komunistične partije.

Prej ali slej — resnica je močnejša od laži in je laž nikdar ne bo mogla premagati!

(se nadaljuje)

Tine Duh

Odpor do najbližjih - ljubezen do oddaljenih

V letošnji januarski številki DŽ sem nakazal nekaj razlogov za nerazumevanje med našimi fanti in dekleti, ki izhajajo iz slovenskega narodnega značaja. Obstaja še en motiv, ki pa je bolj splošen, zato ga obravnavam posebej. Imenoval bi ga odpor do najbližjih. Pred njim ni imun noben stan, sloj, spol, starost ali stopnja izobraženosti. Vanj zapadajo ne samo nevezgane osebe, ampak tudi drugače sicer razumni ljudje, celo duhovne osebe. Ta odpor je kdaj zavesten, največkrat pa nezaveden, neka nerazpoloženost do svojcev, ki ima globoke psihološke korenine.

Največkrat ima taka nerazpoloženost do najbližjih svoj izvor v konfliktu z očetom, s katerim se potem identificira tudi skupnost, kateri pripada. Zgodi se tam, kjer je oče tiran, absolutist, izjemno strog, nepopustljiv in neodpustljiv, pa tudi tam, kjer oče v družbi ali vsaj v očeh otrok ni cenjen, kjer je oče pijanec ali drugače zasvojen, kjer je oče v družini „copata“ ali se otrokom zdi premalo izobražen. Kot vidimo, gre za resnične ali le namišljene vzroke.

Razlog za odpor do bližnje skupnosti je lahko tudi krivica, ki se je kdaj zgodila s strani vidnega predstavnika civilne družbe ali

cerkvene hierarhije prizadeti osebi, njenemu očetu ali drugemu članu družine. Življenje v revščini, za katero krivijo skupnost, v kateri žive, doživetje hude življenjske preizkušnje, kjer se pričakuje pomoč skupnosti, pa ni odziva ali ga ni dovolj, je tudi možen razlog za zavestno ali podzavestno nerazpoloženje. Krivice se na splošno precenjujejo, prehudo vzamejo, velikokrat so umišljene; marsikake človeške nerodnosti so vzete kot zlonamerne.

Čim bližje nam je kdo, čim bolj smo nanj navezani, več pričakujemo od njega in bolj smo razočarani, kadar pričakujemo preveč.

Nerazpoloženje ali odpor do najbližje skupnosti ima različne stopnje in oblike: od skrajnih (sovražstvo, odpad, izdaja, maščevanje) do bolj ali manj „milih“: kritiziranje vsevprek, zoprvanje, sumničenje, podcenjevanje, smešenje, škodoželjnost ali odmik in kujanje, oziroma „kuhanje mule“, to je, izražanje odpora z vztrajnim molkom.

Skušnjava odpora do najbližjih je veliko bolj prisotna kot bi mislili in more biti vir duševne neuravnovešenosti ali celo bolezni. Prizadeti se postavlja v vlogo (nedolžne) žrtve, uživa in se naslaja v tej vlogi, „pestuje“ svojo priza-

detost in posplošuje svoje razmere na vso skupnost. Povzroča izgubo identitete, osamljenost, „upad srca“, mrtvilo, nevtralizira ustvarjalnost, v skupnosti pa je nenehni vir konfliktov in nerazumevanja med ljudmi.

Značilno za človeka, ki doživlja zavestno ali podzavestno tak odpor do najbližjih, je, da se poteguje za dobrobit in pravice oddaljenih, če mogoče čim bolj oddaljenih. Zato išče potrebna opravčila in razloge, katere skuša predstaviti kot racionalne. A ti-stemu, ki pozna ozadje problema, vzbujajo le žalost in pomilovanje, prej kot ogorčenost, saj ve, da dotični nekje v globini trpi ali ima slabo vest.

Tu gre, na primer, za predstavljanje na videz racionalnih argumentov glede razmerja med Slovenci in Neslovenci v Argentini, za število otrok v družini, ali za pomoč ofriškim črncem, za pravice ljudi v Srednji Ameriki ali na Kosovem, da naštejemo le nekaj primerov iz zadnjega časa, samo da se izognemo bližnji in aktualni realnosti, ki bi nas morala bolj prizadeti.

Možno in nujno je preseči odpor do najbližjih z vzpostavitev naklonjenega razmerja. Najprej je treba poznati in si pojasniti problematiko, priklicati v zavest skrite nagibe, da prizadeti ve, kaj mu je, kaj se z njim godi. Molitev, duhovne vaje in prejemanje zakramentov kristjanu pomaga, da to zmore. Mnogi pri najboljši volji

in trudu tega ne dosežejo. So primeri prav zgledne prizadevnosti in celo herojskega izkazovanja ljubezni do oddaljenih, s katerimi prizadeti sublimirajo svoje nerazpoloženje do najbližjih, med katerimi predstavlja življenje zanje nenehno skrito trpljenje.

Nauk za nas: Vsak Slovenec naj bi imel pred očmi dejstvo, da je Slovencev komaj dva milijona in da je obstoj naroda na kocki. Nekaj narobe je s Slovincem, pa naj živi kjerkoli, ki tega ne uvidi in iz tega ne izvaja zaključkov glede lastne odgovornosti. Moramo se posvetiti v prvi vrsti svojim problemom in se med seboj podpirati; v sebi buditi in gojiti zavest, da smo odgovorni najprej za svoje najbližje. Gre za konkreten odnos do konkretnih ljudi. V konkretnih človeških odnosih so veselje, sreča, skrb in trpljenje povezani in jih je treba sprejemati v celoti.

Jure Vombergar

Mična „stara, vendar večno nova zgodba“

Predvsem misel na to, da podari hčerka prijetno in nevsiljivo poučno branje, je nagnila Simčiča napisati to knjigo, pa nam bo vsem v veselje in užitek. Deležni smo živosti njegove domišljije, poleta njegove duhovitosti, zaznav opazovalnega daru in dognanj vedno čuječega razglabljanja o nas in naših lastnostih.

Snov uvodnega premišljanja je odhajanje na tuje. Pisatelj najde tri vrste odhajanja. Nekateri gredo v svet za boljšim kruhom, drugi se morajo umakniti v izgnanstvo. Muči jih, kakor tiste iz prve in tretje skupine, domotožje, povrh jih preganja bojazen „za svoje že v tujini rojene otroke... Otroci čutijo tujino vedno bliže, bližina pa kliče ljubezen, druga drugi dajeta rast...“ (8/9). V tretji skupini so tisti, ki beže in je njihovemu begu vir hrepenenje, nemir srca. Med njimi je bila Lepa Vida. Knjiga pripoveduje, kako se je njen beg končal.

Glavni kraj dogajanja je španski dvor. Tam smo takoj domači, saj se je na podobnem prizorišču sukal Krpan na Dunaju. S tremi muzikanti preletimo vso južno Evropo od Ljubljane do Cádiza.

Zgodba je prosta časovnih ovir.

* Zorko Simčič, Trije muzikantje ali povratek Lepe Vide, 72 str., Buenos Aires 1989. Izdalo in založilo „Duhovno življenje“.

Smo v pravljicnem ozračju. Vse je v skladju: kraljica Izabela Kastiljska pa vožnja z balonom pa časnikar z mikrofonom pa srečanja s slikarji, pisatelji, pesniki raznih dob — eden teh je „don Antonio“ (Aškerc) — in z osebami njihovih stvaritev. Različnost jezikov ni nobena ovira za spoznavanje.

Večkrat se zgodba dotakne razmerja med Slovenci in Španci, npr. kako so naši predniki romali k sv. Jakobu Kompostelskemu, kaj nam pomeni „španska vas“, kako so se „v preteklih stoletjih in še pred kratkim (...) vojaki španske in slovenske krvi dostikrat borili skupaj. Toda če so se doslej skupaj borili pravzaprav vedno za nekoga tretjega, naj bi se v prihodnji vojni (...) skupaj borili, toda vsak zase in za svojo domovino.“ (65)

Iz sodobnih razmer kriči fantek v Ljubljani: „Recite Lepi Vidi, naj se vrne... Tu je vedno več mam, ki nimajo otrok, pa je tudi več fantkov in punčk, ki nimajo mame in (...) smo ves dan sami.“ (30) Sodobna je tudi ta muzikantova pripomba: „Če bi jaz tam doli, kjer Donava bistra pridruži se Savi, kaj vzel pa odnesel sem čez Sotlo, bi to bila kraja. Če pa kdo vzame kaj pri nas in odnese na jug, se pa temu pravi „pomoč manj razvitim.““ (30)

O slovenstvu in o svobodi čujemo

...Od Baltskega do Jadranskega morja pod južnimi sapami poka led! Izpod njega sili prebujena voda, hoče na dan, v sonce, v prostost. Razpokline se daljšajo in daljšajo in množijo. Štiri desetletja, petega pol se je tam bleščala neka namišljena moč/slava, polna so je bila javna občila, bohotila se je v šolskih knjigah... zdaj pa skozi vedno širše razpoke vre čista voda resnice in preplavlja razpadle, odrinjene sklade ledu. Na ono moč/slavo pada senca poraza. Že se trgom grmeč primikajo žerjavi, da s podstavkov odtrgajo malike in jih odpeljejo neznanokam.

Kam bojo skočili nešteti izigranci samih sebe? V koga ali v kaj se bojo prelevili toliki vojvode in vojvodiči? Ah, težko se je ločiti od doseženega in pridobljenega! Še najglaglje bo trumam prisklednikov: skrtačili si bojo obleko in deli v usta bonbon drugačnega okusa.

več namigov v dolgem dialogu med kraljico in Lepo Vido (52-58). Na str. 24 beremo: „Ni nas sto, toda smo nekaj posebnega! In sicer prav zaradi tega, ker nas je malo in pa zaradi kvalitete.“ Ali: „Danes po vsem svetu slovensko govorijo. Še papež!“

K lepotam in domislicam te knjige je prišteti reprodukcijo Prešernovega zapisa Lepe Vide in imenitni zemljevid Luisa Angela Bálsama.

Alojzij Geržinič

Oči, govorica, roke se bojo sprostile, hoja bo zgubila oblastniško strumnost. Človek se bo odrekel velikemu Č in se vrnil v svoje naravne meje. A bogu bo vrnjena velika začetnica — ker se bo izkazalo, da je On gospodar zgodovine: On obrne njeno klepsidro, kadar se kak nov babilonski stolp le previsoko zažene. In nova zgodovina bo začela brisati škodo po prejšnji — a z znojem in odrekanji, ne s krvjo. Le beseda bo morala biti jasna in odločna. V kot odrinjeni so dolgo čakali na ta čas — in ni bilo lahko. Neobremenjeni od potuhnjenosti se boje zdaj vrniti v tekmo za boljši svet.

Vse strašno, storjeno in potem prikrivano, bo polagoma prišlo na dan. Srh bo popadal mlade rodove, ko bojo izrekli imena, s katerih je padla pozlata. Radi bi kam pobegnili z omadeževanih, zastrupljenih tal, kjer so doraščali ob nauku učiteljev, kažočih v napačno smer. A morali bojo ostati v deželi, ki jim jo je rojstvo določilo za domovino. Ostali bojo — in s popraviljanjem škode delali pokoro za zablode in zlorabe, s katerimi so očetje zaznamovali svoja desetletja...

A minulosť ni čisto umrla: po nji se razpredajo koreninice drobnih semen. Že se bliža jutro, ki jih bo izpeljalo v mlado sonce.

Vinko Beličič

(Katoliški glas 1989/49)

Tudi za mojo deželo prihaja dan...

Domine padajo. Druga za drugo.

Porušil se je berlinski zid, na madžarski in češkoslovaški meji se podira železna zavesa, bolgarsko ljudsko oblast so nagnali, pe-restrojka nadaljuje svoje nezadržno pronicanje v tkivo sovjetske družbe. Avantgarda delavskega razreda je doigrala, znanstveni nazor je bankrotiral. In vse to s tako pospešenim korakom. Svoboda je pač nalezljiva. In mrličji jahajo zelo hitro.

V sirotišnici Evrope je zajelo ljudi v trenutku, ko so zadihali demokracijo, brezmejno veselje Razumljivo. Že naš Prešeren je zapisal, da je svoboda več vredna kot samo življenje: „Manj strašna noč je v črne zemlje krilu, kot so pod svetlim soncem sužni dnevi.“ Ljudje so se v več kot štiridesetih letih do siteda najedli modrosti razsvetlencev, ki so jo s prižnic oblasti tako brez sramu oznanjali. Zlasti še, ker je bilo treba iz leta v leto pas tesneje zategovati.

Klica demokracije nadaljuje svojo pot. Tudi že prestopa meje edinih treh evropskih držav s partijskim mnopolom oblasti: Romunije, Albanije in Jugoslavije. Partija sicer vsaj v Sloveniji že lep čas obljublja, da bo sestopila z oblasti, a se ji iz sedla kar nič ne mudi. Na spomladanskih volitvah bi ji k temu rade pomagale opozicijske stranke, pa je vprašanje,

če bo do vsaj delno demokratičnih volitev sploh prišlo.

Kljub vsemu zajema želja po demokraciji vedno bolj vse plasti občanov tudi v omenjenih treh državah. Tedaj se bo tam spet začelo resnično življenje. Narod sam si bo po svojih zastopnikih, izvoljenih na svobodnih volitvah, zapisal, kakšno družbeno ureditev hoče. Časopisi, radio in televizija bodo dostopni resnici in samo njej. Tajna policija bo ukinjena, tudi vohlači bodo ob kruh. Po šolah se ne bo več prodajala izključujoča resnica peščice razsvetlencev. In tako dalje.

Kdaj bo v moji deželi prišlo do tega? Mogoče že letos? Če že letos, potem bo šlo to leto v zgodovino kot resnično Gospodovo leto 1990.

(Naša luč 90/1)

Človekove pravice v luči krščanstva

6. „Blagor preganjanim zaradi pravice...“

Nova zaveza starozavezne nastavke samo izpelje do konca, do vrhunca. Ko se je Jezus predstavil kot s Svetim Duhom napolnjeni in maziljeni poslanec, ki je prišel (da ubogim oznani blagovest, da jetnikom naznani oproščenje in vrne slepim pogled, ter izpusti zatirane v svobodo), je z nastopnim govorom v Nazaretu dal jasno vedeti, da bo nadaljeval božji program človekovega osvobojenja; hkrati pa se na Jezusu Kristusu dokončno razkrije, kaj je resnično človekovo dostojanstvo. Kaj je namreč starozavezna bogupodobnost v primerjavi z učlovečenim Bogom? Učlovečeni Bog izrecno zavzema prostor med najbolj preziranimi in zapostavljenimi svojega časa in prostora. Človeško dostojanstvo seže potemtakem preko družbenih razmejitev.

V Jezusu Kristusu se človekove in božje pravice končno strnejo v eno samo nedeljivo celoto, tako da bo odslej še bolj jasno, da božjih pravic ne moremo upoštevati, ne da bi hkrati upoštevali tudi človeške. V Jezusu sta človek in Bog postala eno, kar pa pomeni, da Boga ni mogoče spoštovati, če ne spoštujemo tudi človeka. Bog očitno nima svojih interesov. Njevogi interesi — da tako rečem — so interesi človeka. „Gloria Dei

vivens homo“, je učil sv. Irenej. Božja slava je živ človek.

Misel o vsem ljudem skupnem dostojanstvu izvira še iz nekega drugega značilnega novozaveznega sporočila. Ljudje nismo enaki samo po stvarjenju po božji podobi, temveč tudi po potrebnem in dejansko tudi vsem namenjenem odrešenju. Ne le, da v Kristusu v določenem smislu ni več razlike med moškim in žensko, med Grkom in barbarom, med sužnjem in svobodnim, kot pravi apostol Pavel, temveč tudi med — človeško rečeno — pravičnim in krivičnim, med cestninarjem in farizejem, med izkoriščancem in izkoriščevalcem. Da, tudi nad prepadom razrednega nasprotja in boja, ki velja za nekatere za nepremostljivega, tudi nad tako imenovanimi izdajalci in heroji se dviga križ in mavrica božjega odpuščanja in odrešenja. V Jezusu Kristusu se tako vrača človeško dostojanstvo slehernemu človeku. Tudi grešnik je človek, tudi njega ima Bog rad, še vedno je deležen človeškega dostojanstva, zato bo tudi deležen odrešenja, pa ne ker bi ga zaslužil, temveč samo zato, ker ga potrebuje. Božja ljubezen je brezpogojna. Pravica do odrešenja se ne zasluži. Nobena neizpolnjena dolžnost, noben greh ni tako velik, da bi komu bila dokončno odvzeta pravica do božjega kraljestva. Ker

si je nihče ne zasluži, je podarjena vsakemu človeku — pod ednim pogojem: da jo hoče sprejeti.

Evangelij nam daje veliko iztočnic za razmišljanje o človekovih pravicah. Vseh tukaj ne morem omeniti. Rad bi se za hip zadržal še pri znanem govoru na gori, ker bi se lahko na prvi pogled celo zdelo, da prizadevanja za uveljavitev človekovih pravic ne oboleva. Ali namreč ni rečeno, da je treba nastaviti še drugo lice in se nasilnežu ne upirati?

Preden odgovorimo na to vprašanje, se spomnimo, da obstajata dva blagra, ki gotovo veljata tistim, ki se za pravico potegujejo. „Blagor lačnim in žejnim pravice...“ in „Blagor njim, ki so zaradi pravice preganjani, zakaj njih je nebeško kraljestvo“. Predvsem iz zadnjega blagra jasno sledi: blagor tistim, ki se za pravico trudijo in jo terjajo, kajti samo taki so lahko zaradi pravice tudi preganjani. Komur je za pravico na svetu malo mar, je prav gotovo vseč pravičnikom. Oportunistov in konformistov še nobena oblast ni preganjala, zato njim ne more veljati blagor, ki pravi: „Blagor njim, ki so zaradi pravice preganjani.“

Če torej Jezus govori, da je treba nastaviti drugo lice in se nasilnežu ne upirati, to ne more pomeniti, da nimamo pravice nasprotovati krivici in se braniti pred njo. Evangelij ne more dajati potuše krivici. Smisel je drugje: pri tej obrambi pred krivico nimamo

pravice samo delati krivico; nimamo pravice s krivico delati za pravico. Noben, še tako plemenit namen, ne more posvetiti in opravičiti slabega sredstva. Govor na gori nas v slikoviti govorici opozarja, da je tudi nasprotnik, ki naše pravice tepta, nosilec enakih pravic in to ostane kljub svoji morebitni krivičnosti: zato ne morem dosledno terjati spoštovanja človekovih pravic zase, temveč za vse ljudi hkrati, se pravi — tudi za svoje nasprotnike. Govor na gori je v bistvu samo dosledno izpeljana misel o tem — vsi ljudje smo božji otroci in moramo v tej luči gledati tudi tistega, ki tega v nas samih ne vidi. V boju proti nasilju je dosleden samo, kdor se mu sam odpoveduje (to je tisto, kar je v vprašanju, če se marksisti in kristjani razhajamo ob teoriji o razrednem boju).

Evangelij torej nikakor ne zavrača prizadevanja za čim doslednejše spoštovanje človekovih pravic, temveč gre še naprej in nas opozarja, naj jih spoštujemo že v samem prizadevanju. Krščanstvo dosledno nasprotuje bojevanju z nasiljem za nenasilno družbo, z zatiranjem za svobodo, z zapiranjem v taborišča in umobolnice za bratstvo in enakost vseh ljudi, s torturo ali mučenjem za neokrnjen in vsestranski razvoj osebnosti, s cenzuro in njenimi nadomestki za svobodo misli, z ideologijo in demagogijo za znanstven pogled na svet, z neobveščenostjo za odgovornost.

Anton Stres

Za družino

VZGOJA K ČISTOČI

Otroci se že zelo zgodaj zanimajo za organe izločanja. Hitro začutijo, kako je pozornost staršev in drugih odraslih usmerjena na njihovo izločanje in zmožnost zadrževanja. Starši začenjajo vzgojo k čistoči.

Znotraj spolne vzgoje igra vzgoja k čistoči pomembnejšo vlogo kot menijo mnogi odrasli. Organi izločanja so tesno povezani s spolnimi organi in delno celo identični z njimi (penis). Majhni otroci še ne morejo razlikovati med enimi in drugimi. Zato imajo do obojih pogosto enak odnos.

Dresura k čistoči

Če otroku pokažemo, da so organi izločanja nekaj grdega, on to hitro prenese na spolne organe. Komur se prvi gnusijo, neredko občuti stud tudi pri spolnih dogajanjih. Ker starši ne upoštevajo te povezave, mnogi mladi ljudje (tako tudi odrasli) menijo, da je spolno v osnovi nekaj nedostojnega, umazanega. Majhnim otrokom se organi in produkti izločanja ne gnusijo. Nasprotno: v izrecno veselje jim je, če z rokami brodiijo po

urinu in blatu ter ga celo vtikajo v usta. Mati, ko to opazi pri otroku na kahllici, naj se ne bi jezila, otroka zmerjala ali celo pretepla! Čeprav ji je težko, naj ostane mirna. V prijaznem tonu povejmo otroku, da se to ne dela: „Tudi očka in mamica ne počneta tega.“

Tudi izločanje samo je otrokom nekaj prijetnega. Izpraznitev napolnjenega mehurja in črevesja je povezano z občutkom olajšanja. Odtekanje urina jim dobro dé. Osvobaja jih telesnih napetosti. Tudi odraslim se ne godi drugače.

Napotki za vzgojo k čistoči

Ne označujmo iztrebkov kot nekaj gnusnega! Ko čistimo otroka, se izogibajmo izrazov, kot so „fuj“ itd. To velja tudi, če se je otrok podelal v hlačke, pa čeprav pri treh ali morda celo štirih letih, ali priložnostno zmoči posteljco.

Ne začnimo prehitro z vzgojo k čistoči!

Šele ko so mišice dovolj močne in jih volja lahko kontrolira, je smiselno začeti. Začeti pri šestih mesecih je enostavno prezgodaj. Tudi večurno sedenje na kahllici nič ne pomaga. V času pralnih

strojev in papirnatih pleníc se to zares ne spleáa. Otrok naj bi se do tretjega leta naučil obvladovati svoja izloãanja (ãe odmislimo manjše spodrsaljaje).

Nikar ne kaznujmo, ãe takoj ne gre!

Grožnje, kot: „Tako dolgo boš sedel na kahlici, dokler ne napraviš!“ „ãe še enkrat zmoãiš posteljo, potem...“ „Za kazen, ker si se pokakal v hlaãe, boš ostal cel dan doma!“ prav malo pomagajo, ãesto pa škodujejo. Otroka ne smemo tepsti. Tu je potrpežljivost najboljša krepost, karkoli se že zgodi.

Tudi pretirana hvala ni na mestu!

Ne izražajmo pretiranega navdušenja, ko otroku uspe. Ni prav, ãe zapojemo himno, ko napravi „kupček“ v kahlico. Kazen ali pretirana hvala vzbuja preveã pozornosti za spolno poãetje. Poleg tega se mora otrok nauãiti, da gre pri tem za nekaj samoumevnega.

Izloãki niso niti nekaj posebno dobrega niti nekaj odvratnega. So naravne snovi, ki jih odstranimo brez posebne pozornosti. Organi, iz katerih smo jih izloãili, nĩkakor niso slabi. Delno imajo dvojno funkcijo: so izloãila in ljubezenski organi.

Spolna higiena

V veãini knjig o spolni vzgoji ne piše niãesar o spolni higieni. Morda jo imajo za samoumevno in menijo, da je odveã govoriti o njej.

Splošna praksa pa je drugaãna. Tu prihaja do napak in opustitev, ki si jih na drugih podroãjih še zdaleã ne bi dovolili. Pri tem je higiena spolnih organov osrednja, za zdravje posameznika in druŹbe pomembna skrb spolne vzgoje. Novejše znanstvene raziskave so dokazale, da pomanjkljiva higiena lahko povzroãí raka na genitalijah, in sicer pri moškem raka na penisu, pri Źenski pa raka na materniãnem ustju. Zato naj bi že majhne otroke navadili na umivanje spolnih organov in izloãil, tako kot jih navadimo na umivanje rok ali zob.

ãišãenje danke s toaletnim papirjem ne odstrani vseh ostankov blata. Zato naj bi si zadnjico umili po vsaki veliki potrebi, ãe ne pa vsaj enkrat dnevno, saj neposredno umivanje ni vselej moŹno. Pri deklicah morajo matere paziti, da bodo pri umivanju danke z gobo ali s krpo brisale vedno od spredaj nazaj in nikdar obratno. Sicer lahko ostanki blata pridejo med sramne ustnice in v noŹnico (kljub delni zaporí z deviško koŹico), kar bi lahko povzroãilo infekcije.

Pri umivanju je treba sramne ustnice potegniti narazen in vmesne gube skrbno oãistiti z vlaŹno vato. Ostanki urina in mazil ne povzroãajo le neprijetnega vonja med sramnimi ustnicami, marveã tudi nepotrebno srbenje ali celo dolgotrajna vnetja.

Skrbno umivanje velja tudi za

dečke. Matere naj že majhne dečke naučijo, da je treba spolni organ prav tako umivati kot roke in obraz. Pri tem je treba prednjo kožico previdno povleči nazaj čez glavico uda. Med prednjo kožico in glavico se odlagajo ostanki urina in žlez, ki jih odstranimo s kosom vate. S temi izločki je tako: če jih nekaj dni ne odstranimo, verjetno pospešujejo raka, in sicer tako pri moškem kot pri ženski. To domnevo znanost opira na raziskave v deželah, v katerih dečke iz obrednih razlogov obrežejo. Če prednjo kožico odstranimo, se za njo ne morejo več nabirati ti izločki. Ženske v teh deželah redkeje zbolijo za rakom na materničnem ustju, dečki pa na penisu (judje, muslimanski del indijskega prebivalstva).

Ker so ta umivanja neobhodno potrebna za intimno higieno, predvsem pa za zdravje, naj bi otroci dobili natančna in jasna navodila. Potreben je nadzor, dokler umivanja ne postane samoumevna navada, ki je preprosto ne pozabiš.

V obdobju pralnih strojev je nerazumljivo, da te ukrepe opuščajo, ker bi zanje potrebovali več krp in robcev. Ni treba posebej omeniti, da potrebuje vsak družinski član dva robca in dve krpi, ki jih je treba menjati vsake tri dni.

Naj dečke obrežemo?

Pri dečkih se včasih zgodi, da prednje kožice ne morejo potegniti čez glavico uda, ker je preoz-

ka ali zarasla. Ni se treba vznemirjati. Če mati to ugotovi pri svojem dečku, naj se posvetuje z zdravnikom, ali je potrebno prednjo kožico operativno odstraniti ali ne. Pri triletnem otroku se je težko zanesljivo odločiti, saj se kožica v teku nadaljnjega razvoja pogosto sama popravi. Če pa mati opazi, da ud pred malo potrebo otpne in je curek tenek in prekinjen ali pa ima deček občasno vnetje penisa, je nujno potreben zdravniški poseg.

V zadnjih letih po vsem svetu obreza skokovito narašča iz higienskih razlogov. V ZDA obrežejo skoraj vse dečke nekaj dni po rojstvu. O potrebnosti tega so mnenja različna. Starši naj bi se sami odločili. Vsakdanje umivanje genitalij z vodo in milom lahko prav tako prepreči nastanek raka na penisu in materničnem ustju kot obreza.

V tej zvezi omenimo motnjo, ki je pri dečkih pogostejša kot mnogi menijo. Med razvojem v materinem telesu so moda v dečkovem trebuhu in se v modnik spustijo malo pred rojstvom. Lahko se pa zgodi, da obvisi eno ali obe modi v trebušni votlini ali dimeljskem kanalu. Zato naj bi se vsaka mati pri svojem dečku s tipanjem prepričala, če sta obe modi v modni vrečki. Če nista, se mora posvetovati s specialistom, ki bo določil, ali je potreben operativni poseg ali hormonsko zdravljenje

Dietmar Rost-Janko Bohak

Odpusti mi, Nataša!

Dvajset preostalih dni počitnic, ki so me še ločili od odhoda v Petropavlovsk, je bilo polnih zabave in razburljivih dogodkov ter veselih srečanj s prijatelji. Bili pa so tudi neljubi pripetljaji. Nekega dne mi je Nikolaj rekel: „Sergej, rad bi, da spoznaš glavnega moža naše organizacije.“ O tej skrivnostni osebi iz podzemlja sem veliko slišal takrat, ko sem bil še kurir. Želel sem si ga nekoč srečati, vendar sem imel tako majhno vlogo v poslu, da nisem imel nobene priložnosti. To povabilo je bilo zame vsekakor redka priložnost.

Takoj sva odšla na drugo stran mesta do majhne sobe v četrti, kjer še nisem bil. Nikolaj je vstopil, jaz pa sem bil tik za njim. Počakala sva nekaj trenutkov. Nikolaj je zašepetal: „Že prihaja, Sergej.“ Vrata so se odprla.

Osupnil sem! Nisem mogel verjeti svojim očem. Pogledal sem Nikolaja in rekel: „To je Gospod Glavni? To je Zauškin!“

„Da, Sergej, Zauškin. Jaz sem, recimo, številka ena v tem poslu.“

Tako sem končno zvedel, kaj se

je zgodilo z Zauškinom! Pred očmi so se mi zvrstili dogodki, kako so ga ujeli in zaprli v Bariševu, ko je poskusil ubiti Veliko Ireno z eno od smrtonosnih pušk, ki smo jih skrivoma izdelovali v zavetišču. Prijeli so ga in odpeljali, nihče ni vedel kam. „Odpeljali so me v otroški zapor,“ je odgovoril Zauškin in začel odgovarjati na vprašanja, ki jih je bral na mojem obrazu. „Tam sem dobil zveze, ki so me pripeljale do mojega sedanjega... hm... poklica.“

Zauškinov „poklic“ je bil preprodajanje mamil. Bil je največji preprodajalec v Novosibirsku. Pred menoj je stal gojenec iz Bariševa, ki se je v resnici zelo visko povzpел, in ko sem ga tako gledal, sem si komaj upal verjeti stvari, ki sta mi jih z Nikolajem pripovedovala. Če pa sem se spomnil, kako močan fant je to bil v Bariševu, sem vedel, da je vse gola resnica.

Po pravici sem mislil, da se me Zauškin sploh ne bo spomnil, saj sem bil precej mlajši od njega, takrat ko sva bila še skupaj v zavetišču. Vendar se me je. „Seveda se te spominjam, Sergej,“ mi je

dejal. „Kako si? Vidim, da si pri vojakih.“

„Da,“ sem odgovoril. Prijetno smo kramljali o Bariševu in o vsem, kar se nam je takrat pripetilo.

Tistega dne sem odkril, da sta Boris in Nikolaj Povaljev tesno sodelovala z Nikolajem Zauškinom pri trgovanju z mamili v Novosibirsku. Ko smo že precej časa klepetali, mi je Zauškin predlagal: „Sergej, prišel si sem za nekaj dni na počitnice. Kaj ko bi v tem času zaslužil nekaj denarja?“

„Prav bi mi prišel,“ sem odgovoril. „Pojasni mi.“ In mi je.

„V času, ko si tukaj, lahko delaš z Borisom, z menoj in s Povalejevim. Posel nam gre zelo dobro. Prodamo veliko mamil in dobivamo še druge stvari iz Japonske, ki jih prodajamo na črno.“

Nagnil sem se k Borisu in vprašal: „Kaj prodajate?“

„Magnetofonke, šminke in podobne reči,“ mi je odgovoril.

„V redu,“ sem se strinjal, „sodeloval bom.“ Spomnil sem se na davni dogodek, ko sem se naučil, da mora v življenju vsak poskrbeti zase.

Nekaj dni sem delal z Borisom, Nikolajem in Zauškinom. Potem pa je počilo. Zauškina so prijeli in obsodili na osem let strogega zapora v stari kaznilnici blizu Tomska ob reki Jaja.

Morali smo delati naprej, saj nisem mogel prenehati, zato ker je „Gospod Glavni“ odšel. Nikolaj Povalejev je menil, da je napočil

njegov trenutek, in nemudoma je prevzel Zauškinov teritorij. Neke noči sta me z Borisom povabila na poseben sestanek krajevnih vodij podzemlja. „Odkar so prijeli Zauškina, imamo težave z drugo organizacijo. Začeli so posegati na naše področje,“ mi je pojasnil Boris.

Sam sebi sem rekel: „To bi utegnilo biti precej zanimivo. Mislim, da bom šel z vama.“ Na poti mi je Boris povedal, da je med organizacijama prišlo do obračuna s streljanjem in da je bil nekdo ubit. Zato so organizirali to mirovno konferenco, da bi uredili zadeve in lahko nadaljevali s posli, ne da bi pri tem drug drugega ovirali. Sestanek je bil v razrušenem poslopju v popolnoma odmaknjem delu mesta.

Ko smo prispeli tja, smo po ozkih stopnicah šli v tretje nadstropje in po dolgem, temnem hodniku do mračno razsvetljene sobe, kjer nas je že čakal vodja druge tolpe. Stal sem ob strani. Nikolaj pa se je začel z njim pogovarjati. Nekaj časa sta se prerekala, potem pa je Nikolaj začel tolči po mizi in vpiti. „Če ne boste šli z našega teritorija, se bomo z vami pogovarjali le še z orožjem. Poskušali smo stvari urediti na miren način, pa nas nočete poslušati. Vi imate svoje področje — in tam tudi ostanite! Ali je to jasno?“

Nikolaj je vstal, vstal je tudi drugi vodja in s svojima dvema pajdašema planil iz sobe. Pogledal sem Nikolaja in mu pomežiknil.

Bil je ravno tak kot nekoč v Bariševu in takrat, ko je poskrbel za tista dva, ki sta me zabodla na ulici.

Menil sem, da je sestanka konec, zato sem rekel Nikolaju: „Dol grem na svež zrak. Dobimo se zunanaj.“ Odšel sem po hodniku, navzdol po stopnicah in skozi vrata na ulico. Tisti trenutek ko sem stopil ven, je močna eksplozija razparala zrak in se razpočila meni naravnost v obraz. Začutil sem topel, pekoč občutek pod rebri in zaradi silovitega udarca mi je zmanjkalo sape. Ves zbežan sem pogledal navzdol po sebi in videl, da močno krvavim, srajca je bila že čisto premočena od krvi in tudi vojaški suknjič je bil moker.

Ustrelili so me! Ustrelili so me! Padel sem na kolena. Potem sem za seboj zaslišal korake. Nekdo je pridirjal po hodniku in navzdol po stopnicah. Bila sta Nikolaj in Boris, oborožena vsak z dvema puškama, v vsaki roki eno, pripravljena, da streljata na moje napadalce. Ti pa so zginili. Nikolaj in Boris sta odložila puške, mi pomagala na noge in me napol zvlekla noter. V žepu dežnega plašča, ki sem ga imel oblečenega preko suknjiča, sem imel dokumente, naložbe, izkaznice in drugo.

„Ti imaš največjo srečo daleč naokoli, Sergej,“ je vzkliknil Boris in praznil žep, ki je bil točno na levi strani mojih prsi. Krogla, ki me je zadela, je šla skozi tenak zvežčič z naslovi, skozi vse moje izkaznice in skozi vso mojo obleko:

dežni plašč, suknjič, srajco, spodnjo majico, ustavila pa se je v koži. Vsa obleka je bila prepojena s krvjo in ko je Boris pogledal rano in preluknjane dokumente, je tiho zažvižgal. „Če ne bi bilo vseh teh reči v tvojem žepu, ki so zastavile kroglo, bi bil sedaj že mrtev,“ mi je rekel.

Iz robcev in iz Borisove srajce smo naredili zasilne povoje, da bi ustavili krvavitev. Dvignila sta me in me odpeljala v bolnico. Smrt me je oplazila iz velike bližine.

Potem sem nekaj dni počival v Borisovem stanovanju in popival. Nikoli nisem resnično veliko pil. Z ostalimi otroki smo kdaj pili v Bariševu in tudi kasneje sem včasih pil, vedno pa sem pravočasno prenehal, preden bi bil pijan. Hotel sem biti v dobri telesni in duševni kondiciji in vedel sem, da bi mi preveč alkohola škodilo. Le ob ob redkih priložnostih sem se napil do onemoglosti.

Nekega jutra sem se zbudil ob devetih, po veliki zabavi, ki jo je zame prejšnji večer priredil Boris. Ostali so še vsi spali, jaz pa sem se še vedno omotičen odločil iti na sprehod, da bi si malo prezračil glavo. Naletel sem na nekoga, ki je imel ravno take namene. Bil je star kakih petdeset let, čokat in imel je leseno nogo. Ker sva si hotela razkaditi glave, sva se odločila, da skupaj odideva do parka čez cesto. Po nekaj minutah sva našla klop in sedla, da malo poklepetava. Povedal sem mu, kdo sem in kam grem in ga povpraše-

val, kdo je on. Na svoje začudenje sem zvedel, da je policijski major v mestu Norilsk. Ko sem zaslišal to ime, sem postal pozoren. Norilsk je eno najbolj znamenitih mest v Rusiji. To je pravljica na mojstrovina daljno-severne tehnologije. Zgrajeno je v najbolj severnem predelu dežele in je bleščeč primer sovjetskih veščin v graditvi naselij na zamrznjenem severu, ki je tako postal obljuden.

„To je čudovito!“ sem vzkliknil. „Bral sem o tem bajnem mestu v šolskih knjigah. Vem, da je to velik tehnološki dosežek za partijo.“

„Tehnološki dosežek!“ je zagodrdel. „Vi otroci veste le to, kar preberete v knjigah. V tem je težava! Verjamete vse, kar vam povedo, in vse, kar preberete.“

„Ne razburjajte se,“ sem odgovoril. „Hočem biti samo prijazen in sem vam povedal le, kaj sem bral.“

„Kar pozabi, kar si prebral! Ni ti ena beseda ni resnična. Jaz vem, saj sem od tam. Bil sem major pri tamkajšnji policiji.“

„Vendar,“ sem protestiral, „zdi se mi, da smo razvili posebne stroje in posebne tehnološke možnosti, da bi zmogli tako težavne posle.“

„Stroje!“ je rekel in se smejal. „Ali bi rad vedel, kakšne stroje smo izdelali? Ti stroji so bili sužnji. Več deset tisoč jih je umrlo, ko so gradili to mesto in njihova okostja so še vedno tam. To je ‚tehnologija‘, ki je zgradila Norilsk — kri in kosti sužnjev.“

Nisem mogel verjeti, kar sem

slišal. Hotel sem izbrisati te besede kot blebetanje pijanega bebca, vendar kako le? Mož je bil bivši policijski major in je govoril resnico; ne le, da je tam živel, tudi pomagal je pri gradnji mesta. „Videl sem, kako so umirali tisoči,“ je nadaljeval. „Umrli so od lakote, od mraza ali od obojega.“

Pripovedoval mi je, kako je dal svoje življenje za komunizem. Ko je leta 1956 izbruhnila revolucija na Madžarskem, so ga poslali tja, da bi jo pomagal zatreti. Kot poveljnik tanka je bil v Budimpešti ustreljen v nogo. Morali so mu jo odrezati. „Po tistem,“ je dejal, „so me imeli za brezvrednega, nekoristnega. Poslali so me v Norilsk, da bi mučil tiste uboge vrage tam gori. Zdelo se jim je, da sem dober le še za to.“

Tako govorjenje je bilo zame svetoskrunstvo. Ta človek, tujec, je napadal sistem, v katerega sem veroval. Ni mi bilo všeč, kar sem slišal. Hotel sem si zatisniti ušesa, vendar je zaneseno govoril dalje, jaz pa sem poslušal. „Ali veš, kaj so mi dali, sinko? Oh, bili so dobri do mene, to pa to. Dali so mi tole leseno nogo in vsak mesec prgišče rubljev, s katerimi komaj živim, potem pa so me vrgli ven! Oh, da,“ — zdelo se je, da je to hranil za konec — „še nekaj so mi tudi dali. Veš kaj? Šop medalj!“ Segel je v žep in jih nekaj privlekel ven. „Vidiš, dobro sem jim služil na Madžarskem. In gori v Norilsku tudi.“

Bingljal mi je z njimi pred očmi in nadaljeval: „Medalje! Kaj naj storim z njimi? Jih pojem? Z njimi plačam najemnino? Poglej me, sin.“ Umolknil je, kot da bi si ga moral ogledati od glave do pete — in sem si ga res. Moral sem se strinjati s tistim, kar je govoril. Sam je rekel, da je star in brevdreden in še enkrat poudaril, da ima eno nogo in petinštirideset rubljev na mesec. Ni bil utelešenje moje ideje o zvestem, upokojenem komunističnem oficirju. Medalje že, ne pa revščina, grenkoba in brezupnost nad vsem.

Potem je pričel kašljati. Medalje so mu popadale iz rok v blato okrog naju. Pričel je pljuvati kri. Iz žepa je vzel robec, da bi si obrisal kri z ustnic, potem pa je padel na kolena v blato in pričel s prsti grebsti po njem, da bi našel medalje. Vstal sem in odšel.

No, sem premišljeval, če je resnica to, kar je starec pripovedoval, potem je bila na vsak način to že preteklost. Pred mano pa je prihodnost! Učili so nas, da samo norci premišlujejo o preteklih te-

žavah. Prav gotovo je naša partija imela težave v preteklosti, ko je bila naša država še mlada. Bili so se boji in dežela je veliko pretrpela v prvih dnevih novega režima. Zato je bilo treba sprejeti tudi neznatne krivice. V kateri deželi pa se ne godijo neznatne krivice?

Ampak toliko mrtvih za to, da se zgradi mesto! Lahko to imenujemo neznatno krivico? Sam s seboj sem se pogovarjal, potem pa sem se odločil, da si to preženem iz svojih misli. Kakorkoli že, nisem imel nobenega pravega odgovora na svoja vprašanja, življenje pa je moralo teči dalje, ne glede na to, ali je teklo naprej tudi tistemu patetičnemu možakarju, ki je grebel po blatu za svojimi medaljami. Z veliko težavo sem poskušal pregnati iz svojih misli neljubi dogodek, saj sem se moral pripraviti na odhod. Kmalu bom odšel na sovjetski Daljni vzhod in svoji novi, vznemirljivi karieri v sovjetski mornarici naproti.

(Bo še)

KJE JE KAJ

LETO 57

MAREC-APRIL 1990

POSTNI	Velikonočno voščilo naše revije	129
ČAS	Pastirsko pismo slovenskih škofov za postni	
IN	čas 1990	130
VELIKA	Križ v zaporu (Jožko Kragelj)	136
NOČ	Srečanje z vstalim Kristusom (Alojzij Šuštar, nadškof)	139
	Velika noč je središče sveta (Taras Kermauner)	141
	V Tokiu sneži; Praznik češenj (Vladimir Kos)	143
ZA NAŠE	Verujem v stvarnika nebes in zemlje (Dietter Emeis)	144
KRŠČANSKO	Spreobrnjenje (Štefan Steiner)	145
ŽIVLJENJE	Nova listina o svetem Jožefu	147
OREHAR	Msgr. Anton Orehar — dušni pastir v begunskih taboriščih (Alojzij Stare)	148
BAJUK	Beati mortui (In memoriam B. Bajuk), Julij Savelli	153
	Me čujete, gospod profesor? (Vladimir Kos)	158
OB DOGAJANJIH	Gorbačov pri papežu (Božidar Fink)	159
V SVETU	Odgovornost za javno življenje (izjava slovenskih škofov)	162
IN V	Izjava Komisije Pravičnost in mir (Anton Stres)	163
SLOVENIJI	Izjava plenuma slovenskih katoliških izobražencev	165
	Molitev za Slovenijo	167
	Nov program Slovenske ljudske stranke (Božidar Fink)	170
	Božji mlini meljejo počasi, pa gotovo (Tine Duh)	172
	Blagovest božiča 1990 (Vinko Beličič)	180
	Tudi za mojo deželo prihaja dan... (Naša luč)	181
	Človekove pravice v luči krščanstva (Anton Stres)	182
ZA MLADINO	Odpor do najbližjih — ljubezen do oddaljenih (Jure Vombergar)	177
NOVA	Mična „stara, vendar večno nova zgodba“ (Z. Simčič, Trije muzikantje ali povratek Lepe Vide), Alojzij Geržinič	179
KNJIGA	Vzgoja k čistoči (Dietmar Rost-J. Bohak) ..	186
ZA DRUŽINO	Odpusti mi, Nataša (Sergej Kurdakov)	187
PODLISTEK		

AÑO 57

MARZO-ABRIL 1990

Malo za šalo...

„Tako ne gre več! Varčevati bova začela. Pomagala ti bom.“

„Ali res? Kako pa?“

„Ti boš nehal kaditi, jaz pa te bom odvadila piti.“

— — —

„Zakaj pa skrivaš dežnik pod mizo? Ali se bojiš, da bi ti ga kdo ukradel?“ sprašuje v restavraciji Peter prijatelja.“

„Ne, tisto ne. Bojim se, da bi ga kdo prepoznal.“

— — —

„Kako si spoznala svojega moža?“

„Prek oglasa v časopisu.“

„Pa si z njim zadovoljna?“

„Kje neki! Časopis sem odpovedala takoj po poročnem potovanju.“

— — —

Zdravnik bolnikovi ženi: „Obraz vašega moža mi ni čisto nič všeč.“

Ona: „Meni tudi ne! Otroke ima pa vseeno rad.“

— — —

„Ti se kar loči od mene! Samo dobro si zapomni, da take žene ne boš več dobil.“

„Upam.“

— — —

„Zakaj si bil zaprt?“

„Kuverte...“

„Zakaj so te pa spet tako hitro izpustili?“

„Spet kuverte.“

— — —

„Staram se.“

„Po čem to sodiš?“

„Prej so me ženske spraševale, zakaj se ne oženim, zdaj me pa sprašujejo, zakaj se nisem oženil.“

Uvoženo od doma

Mislím, torej sem — nezaželen.

— — —

V prelomnih časih je najlažje tistim brez hrbtenice.

— — —

Slepo ljudstvo vodijo policijski psi.

— — —

Zgodovina se ne da ustaviti, lahko pa se potisne nazaj.

— — —

Na nas je, da popravimo njihove napake.

— — —

Vsak začetek je težak, posebno še začetek konca.

— — —

V socializmu se ljudje delijo na nosilce odlikovanj in nosilce posledic.

— — —

Za svobodo je padlo toliko ljudi, da se sploh ne poberemo.

— — —

Včasih: Kri za socializem! Danes Kriza socializma!

— — —

Razvoj: Ded — socialistični heroj. Oče — socialni delavec. Sin — socialni primer.

— — —

Boljšega jutri ne bodo izbrili večrajšnji borci.

— — —

Partija je v škripcih: na vse kripelje išče način, kako bi si predala oblast.

— — —

Celice so odprte za drugačna mišljenja.

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIJA

Izdaja ga konzorcij (Slovensko dušno pastirstvo); urejuje uredniški odbor (Jože Škerbec) — Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. — Registro de la Propiedad Intelectual N° 90.877. — Tiska VILKO s. r. l., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. — KANADA: Ivan Marn, 131 A Treview Dr. Toronto M8W 4C4, Canada. — TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. — ITALIJA: GORICA, Riva Piazzuta 18, 34170 Gorizia, Italia. — AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina v Argentini za leto 1990: \$ 45.000. in izdatki za pošto. drugod 27 USA dolarjev. DENARNA NAKAZILA NA NASLOV: Luis Starc, Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina.

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovvena (dr. Luis Starc). director: José Škerbec - Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. - Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 90.877. — Talleres Gráficos "Vilko" S. R. L., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.